Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ оқшоми

Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитети ва халқ депутатлари шаҳар Советининг органи

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган. ◉ № 42 (6. 831) ◉ 1989 йил 20 февраль, душанба ◉ Баҳоси 3 тийин

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросида

КПСС Марказий Комитетининг 16 февраль куни бўлган мажлисида экономикани молиявий жиҳатдан соғломлаштириш ва мамлакатда пул муомаласини мустаҳкамлаш билан боғлиқ масалалар комплекси кўриб чиқилди. Иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетларининг биринчи секретарлари, иттифоқдош республикалар Олий Советлари Президиумлари ва Министрлар Советларининг Раислари иштирок этган муҳокама чоғида ҳозирги вақтда молиявий муаммоларни ҳал қилиш партиянинг мамлакат иқтисодий тараққиётининг социал йўналишини кучайтиришга, туб иқтисодий ислоҳотни чуқурлаштиришга қаратилган йўлини изчиллик билан амалга ошириш учун биринчи даражали аҳамиятга эга бўлаётганлиги таъкидлаб ўтилди.

Мураккаб молиявий аҳвол, энг аввало, экономика соҳасидаги ҳал қилинмаган муаммолар юки билан, унинг экстенсив ривожлантирилгани ва олдинги даврда ишлаб чиқариш самарадорлигининг пасайиб кетганлиги билан, халқ хўжалигининг турли тармоқларидаги номутаносибликлар билан боғлиқ бўлиб, булар давлат молия ресурслари ўсишининг камайишига олиб келган.

Ўн иккинчи беш йиллик планларини ишлаб чиқиш чоғида ана шу омиллар тўла-тўкис ҳисобга олинмади, бунинг оқибатида самарадорлик ва ресурсларни тежашнинг вазиятни бирмунча ўзгартиришга имкон берадиган даражасига кўтарилишга муваффақ бўлинмади.

Ишлаб чиқариш структурасини такомиллаштириш, иқтисодий ислоҳотни изчиллик билан амалга ошириш, фан-техника тараққиёти ютуқларини жорий этиш йўли билан молиявий аҳволни ва пул муомаласини яхшилаш мумкинлиги таъкидлаб ўтилди. Харажатларга қарши механизмларни кенгроқ ишга солиш, ижара муносабатларини, улгуржи савдони бутун чоралар билан ривожлантириш, қурилишнинг норматив муддатларига қатъий риоя этиш ва корхоналардаги запасларни қисқартириш зарурлигига алоҳида эътибор қаратилди. Бунинг натижасида бўшаб қоладиган ресурслардан бозорни халқ истеъмоллари билан тўлдириш, пул муомаласини мустаҳкамлаш учун фойдаланиш лозим.

Ана шу вазифаларнинг ҳаммасини ҳал қилиш чоғида ўтмишдан ҳам, сўнгги йиллардаги практикадан ҳам хулоса чиқариб олиш, ҳаракатларимизни реал имкониятларга мувофиқлаштириш, бунда илмий таҳлилга таяниш муҳимдир.

Кечиктириб бўлмайдиган тадбирлар белгиланди, бу тадбирларнинг амалга оширилиши экономика, молия ва пул муомаласидаги салбий тенденцияларни яқин йиллар ичида тўхтатишга, истеъмол бозоридаги ишларнинг аҳволини яхшилашга имкон беради. Давлат бюджетининг харажатларини, энг аввало, ишлаб чиқариш соҳасига капитал маблағ сарфлашни марказлаштирилган тартибда пул билан таъминлаш, мудофаа ва бошқарувга сарф-харажатларни анча қисқартириш, асосан ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш, унинг зарар келтиришини тугатиш, ижтимоий ишлаб чиқаришнинг барча секторларида маблағларни сафарбар этишнинг хилма-хил шаклларидан тағин ҳам фаолроқ фойдаланиш ҳисобига давлат даромадларини кўпайтириш кўзда тутилмоқда.

Пул муомаласини нормаллаштириш мақсадида аҳолига ва кооперативларга сотиш учун 1989 йилда товар ресурсларини халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни кенгайтириш ҳисобига қўшимча равишда кўпайтириш белгилаб қўйилди. Истеъмол бозорига қўшимча равишда ишлаб чиқариш-техника мақсадларига мўлжалланган маҳсулотнинг бир қисми, ёғоч-тахта ва қурилиш материаллари чиқарилади.

Меҳнатга ҳақ тўлашни корхоналар ишининг пировард натижалари билан мустаҳкам боғлиқ қилиб қўйиш кўзда тутилди.

Мажлисда ўзини-ўзи бошқариш ва ўзини-ўзи пул билан таъминлаш негизида иттифоқдош республикаларда экономика ва социал соҳага раҳбарликни қайта қуришнинг умумий принциплари лойиҳаси кўриб чиқилди. Бу лойиҳа иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари, мамлакатнинг илмий муассасалари иштирокида СССР Министрлар Совети томонидан ишлаб чиқилган.

Лойиҳада баён этилган таклифлар халқ хўжалигига раҳбарликнинг бутун системасини демократиялашга, республикаларнинг иқтисодий жиҳатдан мустақиллиги ва масъулиятини бирмунча кенгайтиришга, Умумиттифоқ ва регионал манфаатларни уйғунлаштириб қўшиб олиб боришга қаратилганлиги таъкидланди. Ҳар бир республиканинг иқтисодий тараққиёти ва аҳоли фаровонлиги даражасининг оширилиши, унинг тасарруфидаги ресурслар билан ана шу республика хўжалик фаолиятининг пировард натижалари, унинг мамлакат ягона халқ хўжалик комплексига қўшган ҳиссасини ўзаро бир-бирига мустаҳкам боғлиқ қилиб қўйиш мўлжалланмоқда. Иттифоқдош республикалар бюджетларини тузишнинг янги механизми ана шу вазифани ҳал қилишга қаратилмоқда.

Лойиҳада ССР Иттифоқи ва итифоқдош республикалар вазифаларини белгилаб бериш, жойларда бошқарув шакллари ва усулларини такомиллаштириш, республикаларнинг турли фаолият соҳаларидаги ҳуқуқларини кенгайтиришга тааллуқли масалаларга катта ўрин берилган. Табиатни муҳофаза қилиш тадбирларини амалга оширишда республикаларнинг ролини кучайтиришга алоҳида эътибор берилган. Белгиланган тадбирларнинг амалга оширилиши пировард натижада ҳар бир республика ва умуман мамлакатнинг ўзаро ҳамкорлигини чуқурлаштиришга, социал-иқтисодий тараққиётини жадаллаштиришга имкон беради. Лойиҳани кенг муҳокама қилиш учун марказий матбуотда ва республика матбуотида эълон қилиш кўзда тутилмоқда.

Мажлисда солиқ сиёсатини такомиллаштириш тўғрисида жамоатчиликдан тушган таклифлар муҳокама қилинди. Кооперативларга доир таклифлар кўриб чиқилди. Бу масалани ҳал қилишни иттифоқдош республикаларнинг кўриб чиқиши учун топшириш мақсадга мувофиқ деб топилди, бу эса иттифоқдош республикаларнинг ҳуқуқларини кенгайтириш ҳамда социал ва иқтисодий тараққиётга раҳбарлик қилишда уларнинг ролини кучайтириш, регионлар даражасида ўзини-ўзи бошқариш ва ўзини-ўзи пул билан таъминлаш принципларини жорий этиш юзасидан ўтказилаётган йўлга мос келади.

Мажлисда Л. Н. Зайковнинг Югославия Социалистик Федератив Республикасига амалий визити якунлари кўриб чиқилди. ЮКС ва унинг раҳбариятининг жамиятдаги танглик ҳодисаларини бартараф этиш, партия, сиёсий ва иқтисодий системалар ислоҳотини амалга оширишга доир куч-ғайратлари билан КПССнинг ўзгармас ўртоқларча бирдамлиги тасдиқланди.

В. А. Медведевнинг Руминия Социалистик Республикасига амалий визити якунлари маъқулланди. Иккала томоннинг Совет—Руминия алоқалари имкониятларидан тўлароқ фойдаланишга интилаётганлиги таъкидланди. КПСС билан РКП ўртасида Бухарестда имзоланган 1989—1990 йилларга мўлжалланган мафкуравий ҳамкорлик плани тажрибани тағин ҳам кўпроқ айирбошлаш, социалистик қурилишнинг долзарб муаммоларини муҳокама қилиш, партия ва жамоат ташкилотлари, ижодий союзлар, оммавий ахборот воситаларининг, меҳнат коллективларининг алоқаларини кенгайтириш ва чуқурлаштириш учун шарт-шароит яратди.

Сиёсий бюро Н. Н. Слюньковнинг Германия Демократик Республикасига амалий визити якунларини кўриб чиқиб, ГБСП Марказий Комитети раҳбарияти билан бўлиб ўтган учрашувлар ва суҳбатлар СССР билан ГДР ўзаро иқтисодий ҳамкорлигининг асосий йўналишларини келишиб олишда муҳим қадам бўлганлигини қайд этди. Хўжалик қурилиши тажрибасини айирбошлашни кенгайтириш, фан-техника тараққиётининг устун йўналишларида ўзаро алоқаларни мустаҳкамлаш, ишлаб чиқариш кооперациясини чуқурлаштириш учун зарур шарт-шароитларни яратиш, бевосита алоқаларни, ҳамкорликнинг бошқа илғор шаклларини кенг оммалаштириш юзасидан белгиланган қўшма тадбирларнинг аҳамияти таъкидлаб ўтилди.

Мажлисда Э. А. Шеварднадзенинг Хитой Халқ Республикасига расмий визити якунлари муҳокама қилинди. Хитой раҳбарлари билан олиб борилган суҳбатлар ва музокаралар натижасида икки мамлакат ўртасида муносабатларни яхшилаш ва ишончни мустаҳкамлаш ишида муҳим қадам қўйилганлиги, олий даражада Совет—Хитой учрашувига амалий тайёргарлик бошланганлиги мамнуният билан қайд этилди. М. С. Горбачев 1989 йил 15 майдан 18 майгача ХХРда бўлиши тўғрисида аҳдномага эришилди.

Бўлажак учрашув Совет—Хитой муносабатларини янада ривожлантиришнинг асосий йўналишларини белгилаб беради, яхши қўшничилик ва ҳамкорликни мустаҳкамлаш учун замин яратади. Шу жиҳатдан қараганда Совет—Хитой чегараси районида қуролли кучлар ва қурол-яроғларни мувозанатли равишда энг кам даражагача ўзаро қисқартириш ҳамда икки мамлакат ўртасидаги чегара тинчлик ва дўстлик чизиғи бўлиб қолишидан ҳар икки томоннинг манфаатдорлиги юзасидан музокараларни бошлаш тўғрисида принципиал келишиб олинганлиги муҳим аҳамиятга эгадир.

Пекинда бўлиб ўтган фикрлашувлар иккала томон савдо-иқтисодий алоқаларни кенгайтириш учун катта потенциал имкониятлар борлигини кўриб турганини ва бу алоқаларнинг янги шаклларидан фойдаланишга тайёрлигини тасдиқлади. Совет—Хитой муносабатларини тўла-тўкис нормаллаштириш мамлакат ва халқлар ўртасидаги муносабатларда кескинликни юмшатишга, барқарорлик ва ҳамкорликка эришишга қўшилган катта ҳисса бўлади, бу бошқа давлатларнинг манфаатларига дахл қилмайди, деб ишонч изҳор қилинди.

Э. А. Шеварднадзенинг Покистонга амалий визити тўғрисидаги ахбороти кўриб чиқилди. Совет—Покистон қўшма баёнотининг муҳимлиги таъкидланди, бу баёнотда томонлар Афғонистондаги вазиятни сиёсий бартараф этишга эришиш муддаоларини айтдилар, афғонларнинг ўз куч-ғайратлари билан тузилиши лозим бўлган кенг асосдаги ҳукуматнинг вужудга келтирилишига кўмаклашиш ниятларини тасдиқладилар.

Шу билан бирга совет қўшинлари Афғонистондан олиб чиқиб кетилиши билан Афғонистоннинг ички ишларига аралашиш учун Покистон территориясидан фойдаланишга, айниқса йўл қўйиб бўлмаслиги таъкидланди. Покистон маъмурлари афғон оппозицияси асир олган Совет ҳарбий хизматчиларини тезроқ озод қилиш ва Ватанига қайтаришга кўмаклашамиз, деб берган ваъдаларига амал қиладилар, деган умид билдирилди. Афғонистонда вазиятни адолатли ва тўла нормаллаштириш Совет—Покистон муносабатларининг янги марраларга чиқиб олиши учун қулай шароит яратган бўлур эди.

КПСС Марказий Комитетининг миллатлараро муносабатларни такомиллаштириш масалаларига бағишланадиган Пленуми олдидан

ҚАЙТА ҚУРИШ ВА МИЛЛАТЛАРАРО МУНОСАБАТЛАР

КПСС Марказий Комитетининг 1985 йил апрель Пленуми мамлакатимиздаги ҳол-аҳвол ва шарт-шароитларни чуқур таҳлил қилиб, жамиятимиз кризисолди ҳолатида эканлигини ва бу ҳолатдан чиқиш учун кескин инқилобий ўзгаришлар ясаш кераклигини қайд этди. Ундан кейин бўлиб ўтган партия Марказий Комитети Пленумлари, КПСС XXVII съезди ва XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси, Апрель пленуми қабул қилган қарорларни янада тўлатди, бойитди, кўп нарсаларга аниқлик киритди.

Мана салкам тўрт йилдирки, мамлакатимизда революцион қайта қуриш амалга оширилмоқда, у йил сайин янада чуқурлашиб бормоқда.

Миллатлараро муносабатлар ана шу соҳалардан биридир. Лекин, қайта қуриш йўли эълон қилингандан сўнг, узоқ вақтгача бу соҳага тегишли ҳеч қандай масалалар ўртага ташланмай келди. Чунки, узоқ йиллар давомида, сталинизм ва турғунлик даврларида, биз ўзимизни ва бошқаларни СССРда миллий масала энг оқилона равишда ҳал этилиб, ленинча миллий сиёсат амалга оширилмоқда, деб астойдил ишонтирган эдик. Шунинг учун қайта қуриш фақат иқтисодга, саноат ва қишлоқ хўжалигидаги меҳнат унумдорлиги ва маҳсулот сифатига, хўжалик механизми ва бюрократик аппаратни ихчамлаштиришга, уларнинг самарадорлигини кўтаришга тегишли, деб талқин қилардик.

Аммо, 1986 йил декабрь ойидаги Олмаота воқеалари, Арманистон ва Озарбайжондаги нохуш ҳаракатлар, Тоғли Қорабоғ, Болтиқбўйи республикалари ва бошқа бир қанча жойларда кечган жараёнлар, ўзгаришлар, чиқишлар, оммавий намойишлар миллатлараро муносабатлар соҳасида ҳам қатор муаммолар йиғилиб қолганидан дарак берди. Ҳозирги пайтда мамлакатимиздаги миллатлараро муносабатлар масаласи шундай кескинлик даражасига бордики, Совет ҳокимияти мавжуд бўлган етмиш бир йилдан ортиқ давр ичида ҳеч бир вақт бундай бўлмаган эди. КПСС Марказий Комитети, республика Компартиялари, жойлардаги партия ва совет ташкилотлари миллатлараро муносабатларнинг янада жиддийлашишига йўл қўймаслик учун барча тадбир-чораларни кўрмоқдалар.

Кўп совет кишилари миллатлараро муносабатларда рўй бераётган бу салбий воқеаларни ички изтироб билан қабул қилмоқдалар. Табиийки, улар миллатлараро муносабатлардаги кескинликнинг сабаблари нима, уларнинг илдизи қаерда, деб қизиқадилар. Бу кескинликларнинг илдизлари жуда чуқур бўлиб, улар турғунлик даври ва ундан ҳам узоқроқ, сталинизм йилларига бориб тақалади. Миллатлараро муносабатлардаги мавжуд кескинликлар тўғрисида сўзлар эканмиз, бизнинг фикримизча, тўрт асосий сабабга эътибор беришимиз зарур.

⊙ **БИРИНЧИДАН**, Совет давлати ниҳоятда кўпмиллатли, унда юздан ортиқ миллат ва элат истиқомат қилар экан, демак, миллатлараро муносабатлар масаласига доимий эътибор ажратилиши энг зарур вазифалардан биридир. Афсуски, бу қоидага риоя қилинмаган, узоқ даврлар давомида умумиттифоқ даражасида миллатлараро муносабатлар, уларнинг ривожланиш йўллари, миллатлар, элатлар, республикалар орасидаги иқтисодий, маънавий-маданий ва сиёсий-ижтимоий мулоқотлар масаласи, миллий онг ва миллий ўзини англаш, миллий психологиянинг социализм таъсирида ўзгариши каби кўплаб масалалар муҳокама қилинмаган, чуқур ўрганилмаган, бу соҳада илмий асосланган тавсиялар ишлаб чиқилмаган.

Маълумки, мамлакатимизда миллий масалани ҳал этиш йўллари РКП (б) X съездида (1921 йил) ва XII съездида (1923 йил) муҳокама этилган эди ва жуда ҳам асосланган батафсил қарорлар қабул қилинган эди. Бу В. И. Ленин ҳаёт давридаги съездлар эди. Шундан кейин миллатлараро муносабатлар масаласи бир марта ҳам партия анжуманларида ёки Бутуниттифоқ кенгашларида чуқур ўрганилгани йўқ. XX съезддан то 1988 йилгача миллатлар, элатлар, уларнинг гуллаб-яшнаши, ихтиёрий яқинлашиши, республикалараро иқтисодий муносабатларнинг жадаллашиши тўғрисида кўп гапирилди, лекин булар асосан бор воқеаларни таъкидлаш, фақат яхши, ижодий фактларни бўрттириб кўрсатиш эди, салбий томонларни эса хаспўшлаб ўтишга ўзимизни ўргатдик.

Демак, 1923 йилдан то 1988 йилгача, яъни 65 йил давомида миллатлараро муносабатлар масаласи умумиттифоқий миқёсда чуқур таҳлил қилинмади. Фақат КПСС XIX конференциясидагина бу масала биринчи марта партия анжумани кун тартибига қўйилди. Ана шу сабабли 65 йил аста-секин майда ва ташқаридан сезилмайдиган масалалар йиғилиб борди, уларнинг кун тартибига қўйилмаслиги ва ҳал этилмаслиги турли миллат ва элатлар қаърида норозилик томчилари тўпланиб боришига сабабчи бўлди.

(Давоми 2-бетда).

Замондошимиз

⊙ Тошкент тепловоз депосининг машинисти, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ҳабибулла ИСАМУҲАМЕДОВ.

В. Молгачев фотоси.

ҲАР БИРИМИЗ МАСЪУЛМИЗ

КПСС Марказий Комитетидаги учрашувда қатнашган тошкентлик тепловоз машинисти Ҳ. ИСАМУҲАМЕДОВ билан суҳбат.

— КПСС Марказий Комитетида мамлакатимиз ишчилар синфининг энг яхши вакиллари билан бўлиб ўтган учрашувдан хабаримиз бор. Унда қайта қуришнинг долзарб муаммолари ҳақида ишчилар ўз дилларида ва тилларининг учида турган ўй-фикрларини очиқ-ошкора айтдилар, жамиятни сифат жиҳатдан янги босқичга кўтариш учун бундан буён қандай бунёдкорлик ишлари олиб бориш зарурлигига эътиборни қаратдилар. Ана шу учрашувда сиз ҳам қатнашдингиз. Ҳабибулла Олимжонович, аввало йўл ва бундай катта ҳаяжонлардан чарчамадингизми! Ахир, Михаил Сергеевич Горбачев ҳамда партиянинг бошқа арбоблари билан учрашишни ҳар бир ишчи, меҳнатчи орзу қилади-ку. Бундай шарафга аввало ҳар ким ҳам муяссар бўлавермайди, шундай эмасми!

— Нимасини айтасиз! Бу бениҳоя қувонч, яшириб ўтирмайман. Ҳаяжоним ҳадсиз! Ҳозир сизга буни қандай сўзлар билан ифодалашни ҳам билмаяпман, очиғи...

— Албатта, бу тушунарли.

— Уйдагилар қандай севинишганини айтмайсизми? Кеннойингиз Дилбархон, катта ўғлим Фарҳод яқинда армия сафида хизмат қилиб қайтиб келган, қизларим Лайло, Лола, қўни-қўшни, ёр-дўстларим, қадрдонларимнинг қувончлари чексиз денг. Айниқса неварам Дониёрни соғиндим. Жуда ширин-да!

— Москвадан қай пайтда етиб келдингиз!

— Кечаси.

— Уйга телеграмма бермаганмидингиз!

— Йўқ, ҳеч нарса демовдим. Уларга бу ҳақда кейин гапириб бердим. Тўппа-тўғри, аэропортдан уйга келган заҳотиёқ. Уларнинг қанчалик ҳаяжонланишганини қўяверасиз.

— Албатта, ҳаяжонингиз сабаби маълум. Бу—ҳаётингизда, менимча, энг унутилмас кун бўлиб қолади. Айтингчи, учрашув умуман қандай ўтди!

— Э, сўраманг. Зўр, жуда зўр ўтди! Худди ўз уйимизда, даврада бемалол ўтириб, энг долзарб масалалар ҳақида суҳбатлашгандек денг!

— Учрашув руҳи-чи, кайфият қандай бўлди!

— Ниҳоят даражада очиқчасига ўтди. Кайфият ҳам аъло бўлди. Ҳар бир киши ўзини тўлқинлантирган саволни бериш, ўзини ўйлантираётган муаммони ўртоқларча ўртага ташлаш имкониятига эга эди. Учрашув шу даражада қизғин, баҳсли ўтдики, вақтнинг қандай тугаб қолганини ҳам сезмабмиз.

— Ҳабибулла ака, сизга сўз қай тарзда берилди! Бу жуда қизиқ-да... Рўйхатга ёзилувдингизми, ёки...

— Йўқ, ҳеч қанақа сўзга чиқувчиларнинг рўйхати тузилгани йўқ эди.

— Ўзингиз сўз сўрадингизми!

— Биласизми, менинг сўзга чиқишим қандай бўлди? Учрашув қизғин бораётган эди. Ишчиларнинг бу катта кенгашида кўп масалалар ўртага ташланди, матбуотда, телевидениеда танишгандирсиз. Бир пайт Болтиқбўйи республикаларидан кимдир (аниқ эсимда йўқ) сўзга чиқди. У регионал хўжалик ҳисобини баҳона қилиб туриб, аллақандай миллий маҳдудликдан дарак берувчи «миллий мустақиллик» ҳақида гапира бошлади. Худди шу пайтда мен қандай қўл кўтарганимни ўзим ҳам сезмай қолдим: чунки у мутлақо нотўғри фикрни илгари сураётган эди-да!

Менга сўз беришди. «Ахир, биз социализмда яшаяпмиз-у, ҳар бир республиканинг ўз территориясига ўралашиб қолиши мумкин эмаску, ахир», деб юбордим. Бу фикримни кўпчилик маъқуллади. Ахир, ўзингиз ўйланг: агар бизнинг республикамиз мамлакатга неча-неча йиллардан бери етиштириб бераётган пахтасини етказиб бермаса, бошқа иттифоқдош республикалар ҳам шундай қилса, унда нима бўлади? Шу оддий ҳақиқатни Болтиқбўйидаги дўстимиз тушуниб етмаганига ҳайронман, тавба!

— Демак, бевосита унга муносабатингизни билдириш учун сўз сўрабсиз-да.

— Ҳа, бу катта анжуманда сўзга чиқишимга шу нарса сабаб бўлди. Аммо кўнглимда айтаман деб ўйлаб юрган фикрларим кўп эди.

— Улар орасида Михаил Сергеевич Горбачевга маъқул бўлган фикрлар ҳам борми!

— Биласизми, у биргина мен билан эмас, индустрия, қурилиш, транспорт, кўпгина тармоқларнинг ишчилари билан бевосита мулоқотда бўлиб, уларнинг кўпгина фикрларини қўллаб-қувватлаб турди. Режаларимизга, таклифларимизга эътибор берди... Хуллас, қайта қуриш самарадорлигини оширишнинг ҳар бир имконияти синчиклаб биргаликда таҳлил этиб чиқилди. Мен темирйўлчиман. Табиийки, йиғилишда кўпроқ шу соҳа билан боғлиқ муаммолар ҳақида гапирдим.

— Партиямиз ишчи, қўйингчи, қайта қуриш программасини амалга ошираётган ҳар бир меҳнатчи фикрига сезгирлик билан қулоқ солаётганини шу учрашув ҳам яққол кўрсатиб турибди. Мана, сиз Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Тошкент шаҳар партия комитети бюросининг аъзосисиз, Ўзбекистон касаба союзлари республика Советининг ҳам аъзосисиз. Турган гапки, сиз оддий тепловоз машинистигина эмас, жамоат ишларида ҳам фаол иш олиб бораётган, қайта қуришнинг актив кишисисиз. Демак, сизда масъулият, ҳозирги давр талабини тушуниш ҳисси ҳам кўпгина ҳамкасбларингизга нисбатан юқори бўлиши табиий. Шу маънода учрашувдан сиз республикамиз, шаҳримиз, қолаверса, ўзингиз учун нималар олдингиз!

— Юқорида айтиб ўтганимдек, унда ўз кўнглимдаги гапни, яъни регионлар хўжалик ҳисоби муаммоси ҳақидаги фикримни айтганимдан мамнунман. Ҳозирги шароитда барча иттифоқдош республикалар ўртасидаги амалий алоқаларни мустаҳкамлаш муҳим. Негаки иттифоқдош республикалар ягона халқ хўжалиги комплексининг бўғинларидир.

Иккинчидан, қайта қуриш нима эканини, у бугун сиз билан биздан нималарни кутаётганини янада чуқурроқ ҳис этдим. Ҳар бир ишчи қайта қуришни қўллаб-қувватлашигина эмас, унинг учун астойдил жон куйдириши қанчалик муҳимлигини ўйладим. Мана, қаранг, мен пассажир составларни бошқараман. Аммо бу борада техника тараққиёти ҳали бизгача етиб келган эмас. Тепловозлар бор, аммо улар эски. 1967—1968 йилларда ишлаб чиқарилган ВЭЛ—6Клар билан юрибмиз. Уларни ишлаб чиқариш аллақачон тўхтаган. Темир йўлда илмий-техника ривожи қачон амалга ошади? Бу ҳақда жиддий ўйлаб кўриш вақти келди!

Иккинчидан, ишчи касби қадри ҳақида ўйладим. Ҳалол меҳнатимизга яраша жуда яхши маош оляпмиз. Бунинг учун партия ва ҳукуматимизга раҳмат. Аммо шунча йил фидокорона ишлаб, яхши маош олиб келган ҳамкасбларимиз пенсияга чиққач, камроқ пенсия олишяпти. Ҳолбуки бозорда картошка, олма ва бошқаларнинг нарх-навоси ошиб кетди. Демак, бу ҳам ўйлаб кўриладиган жиддий муаммо.

Шаҳар партия комитети бюросининг аъзоси сифатида баъзи молларнинг сунъий тахчиллиги ҳақида ҳам ўйлаяпман. Қаранг, бутун мамлакат бўйича моллар ишлаб чиқариш анча кўпаяптику, аммо шаҳримизда оддий совун, порошок ва бошқалар тахчиллигини тушуниб бўлмайди. Демак, бундай моллар қаёққа кетаётгани, қандай сарф бўлаётгани ҳақида ҳам сиз-у биз ўйламасак, ким ўйлайди? Кўрдингизми, қайта қуриш муваффақияти ҳар биримизга боғлиқ экан? Бунга ҳар биримиз масъулмиз.

Бундай ҳал қилиниши зарур бўлган масалалар эса ҳали кўп...

— Қайта қуриш ишида сизга куч-ғайрат тилаймиз.

— Раҳмат!

Суҳбатни «Тошкент оқшоми» мухбири Ҳамид ИКРОМОВ олиб борди.

Буюк Ипак йўли бўйлаб

Тошкент шаҳридаги 125-мактаб ўқувчилари ўз ўлкалари тарихини фақат китоблар ёрдамида ўрганаётганлари йўқ. Ўқитувчи В. Захарченко археологлар, санъатшунослар ҳамда этнографлар билан биргаликда уюштираётган илмий экспедицияларда ўқувчиларни ўлкашунослик ишлари билан таништирмоқда. Ўқувчиларнинг кўз ўнгида ўтмишнинг қизиқарли саҳифалари очилмоқда. Ана шундай экспедицияларнинг бирида улар Буюк Ипак йўлидан ўтдилар. Ёш ўлкашунослар Самарқанд, Бухоро, қадимий Пайкенд шаҳристонини ўргандилар. Улар жуда кўп материал тўплашди. Материаллар ёдгорликларни қандай муҳофаза этиш ҳақидаги таклифларга қўшиб олимларга топширилди.

(ЎзТАГ).

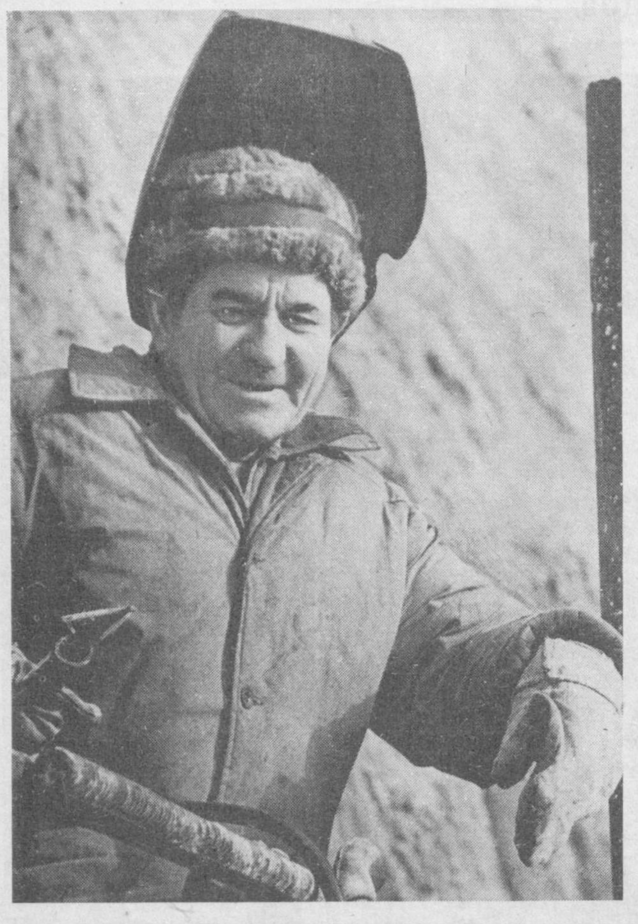

Тошкент метросозлари шу кунларда Ўзбекистон йўлининг янги участкаларида муваффақиятли иш олиб бормоқдалар. Улар шу йилнинг 7 ноябрига «Навоий» — «Ғафур Ғулом» — «Чорсу» қисмида поездлар қатновини йўлга қўйиш учун астойдил меҳнат қилмоқдалар.

Суратда: метро қурилишида илғорлар сафидан ўрин олган электр-пайвандчи М. Суханов.

Р. Шарипов фотоси.

Коммунистлар ҳақида ҳикоялар

Олдинги сафда

КПСС Марказий Комитетининг партияга ва совет халқига Мурожаатномасида «...Қайта қуришда бир четда кутиб ўтирувчилар, бегоналар ва иштирок этмайдиганлар бўлмаслиги керак. Куч-ғайратларимизни бирлаштирибгина муштарак мақсадларга эриша оламиз. Қайта қуриш бизнинг тақдиримиз, тарих бизга берган имкониятдир, бу имкониятни қўлдан бериб бўлмайди ва қўлдан берилмаслиги керак», дейилади.

Чиндан ҳам партиямиз томонидан бошлаб берилган қайта қуриш мана тўрт йилдирки, ҳаётимизда тобора чуқурлашиб бормоқда. У турмушнинг ҳамма томонларини қамраб олиб, кишилар онгига сингиб бормоқда. Қайта қуришда юқорида таъкидланганидек лоқайдлар, кузатиб турувчилар бўлмаслиги керак. Айниқса, революцион характер касб этадиган бу ижобий ўзгаришлар даврида партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотлари авангардлик ролини ўйнашлари лозим.

Мана шундай руҳдаги ижобий ишларни амалга ошираётган бошланғич партия ташкилотларидан бири шаҳримиздаги «Компрессор» заводининг партия ташкилотидир. Бу ерда кейинги пайтда коммунистлар билан ишлашда, уларнинг активлигини оширишда ижобий ишлар амалга оширилмоқда. Айниқса, коммунистлар активлигининг ошиб бориши ишлаб чиқаришга самарали таъсир қилмоқда. Ана шундай актив коммунистлардан бири — ишлаб чиқариш илғори Данир Аъзамович Гарафутдиновдир. Унинг номини завод партия комитетида ҳам, завод ишчилари орасида ҳам ҳурмат билан тилга оладилар. Данир Аъзамовичнинг коллективда ишлаётганига эндигина беш йил бўлди. Лекин у ўзининг ҳалол меҳнати изланувчанлиги ва жамоат ишларидаги фидойилиги билан ўзи ишлаётган 11-цехда ва корхона коллективида ҳурматга сазовор бўлди. У цехда радиаторларни йиғиш участкасида йиғувчи-слесарь бўлиб ишлайди, цехдаги иш фаолиятини жамоат ишлари билан қўшиб олиб боради.

Данир Аъзамович ишлаётган цехда деталлар йиғилиб, охирги маҳсулот ҳолига келтирилади, яъни компрессор тайёр ҳолга келади. Ҳозирги кунда завод компрессор ва компрессор турида тўртта моделдаги маҳсулот ва ўн икки хил халқ эҳтиёжи моллари ишлаб чиқаради. Кейинги пайтда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг сифати кескин даражада ошди ва натижада чиқарилаётган моделларнинг ҳаммаси янгиланди. Маҳсулотни жўнатиш «география-си» ҳам кенгайди. Корхона ҳозир ишлаб чиқараётган маҳсулотининг 15 процентини чет элга экспорт қилмоқда, яъни 34 давлатга ўз маҳсулотини юбормоқда. Корхонада 1987 йилдан бошлаб давлат қабули жорий этилган. У муваффақият билан маҳсулот сифатига ўзининг ҳиссасини қўшиб келмоқда. Корхонанинг ўз-ўзини маблағ билан таъминлаш ва хўжалик ҳисобига ўтганига ҳам яқинда икки йил бўлади. Корхонанинг бундай муваффақиятларини таъминлашда завод партия комитетининг, айниқса Данир Аъзамович каби ўнлаб коммунистларнинг роли катта бўлмоқда. Уларнинг авангардлиги масалаларнинг ошкора, демократик тарзда ечилиши, иш планларининг бажарилишига, маҳсулот сифатига ижобий таъсир қилмоқда. Шу билан бирга Данир Аъзамович завод партия комитетининг аъзоси сифатида ҳам жамоат ишларида актив қатнашиб келади.

Корхонада тузилган меҳнат коллективи Совети ҳам самарли ишламоқда. Совет йиғилишларида ишлаб чиқариш жараёнига, корхонанинг бутун фаолиятига, ишчиларнинг моддий ва социал шароитларига тааллуқли масалалар мунтазам муҳокама қилиниб келинади. Коммунист Д. Гарафутдинов Совет раисининг ўринбосари ҳисобланади. У яқинда ишчилар таклиф қилган, яъни корхонада ишчиларнинг йиллик ишлайдиган шанба кунлари сонини камайтириш ва корхона дам олиш зонасидаги шароитларни яхшилаш масаласини кўриб чиқишни Совет йиғилишида муҳокамага қўйди. Шу билан бирга бу масалалардаги камчиликлар ҳам муҳокама қилинди ва уларни тузатиш юзасидан чора-тадбирлар белгиланди.

Ўтган йили Данир Аъзамович учун ҳам қувончли, ҳам масъулиятли йил бўлди. Завод коммунистлари уни VIII Собир Раҳимов район партия конференциясига делегат қилиб сайладилар. Бу билдирилган ишонч, албатта кишида ўзига нисбатан масъулият ошганлигини ҳам билдиради. У бир неча йил цех касаба союз комитети раиси каби жамоат ишини ҳам бажариб келди.

— Данир Гарафутдинов,— дейди биз билан суҳбатда завод партия комитетининг секретари Зокиржон Юсупов, — энг актив коммунистлардан ҳисобланади. У ўзининг масалаларга тўғри ёндошиши билан ҳар доим ажралиб туради. Ўртоқлари орасида катта ҳурматга сазовор. Ўзига топширилган ишни доимо бекаму-кўст бажаради.

Ҳ. КАРИМОВ.

Жаҳон шаҳарларида

● Нью-Йорк, СССРнинг БМТ ҳузуридаги доимий вакили А. М. Белоногов чоршанба куни БМТ Бош секретари Х. Перес де Куэльяр ҳузурига бориб, унга КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиуми Раиси М. С. Горбачевнинг телеграммаси текстини топширди.

Телеграммада совет раҳбарияти, барча совет кишилари номидан БМТ Бош секретари ва Секретариат ходимларига, шунингдек унинг ихтисослашган муассасаларига Арманистондаги зилзила оқибатларини тугатишда маънавий ва моддий мадад берганликлари учун миннатдорчилик изҳор этилган.

Арманистон билан бирдамлик бутунжаҳон кампанияси, дейилади телеграммада, ҳозирги ўзаро боғлиқ дунёда содир бўлаётган ижобий силжишларни, халқлар ва мамлакатлар тақдири учун масъулиятни барча англаётганини яна бир бор намойиш қилди. Биз биргаликда табиий офатнинг жаҳолатли кучларига қарши турибгина қолмай, инсоният олдидаги жаҳоншумул муаммоларни ҳам ҳал эта оламиз, умуминсоний хонадонимизни қура биламиз ва шундай қилишимиз керак.

ДЕҲЛИ, Ҳиндистон халқаро ҳамжиҳатлик институти М. С. Горбачевга ўзининг «1988 йилнинг Халқаро ҳамжиҳатлик қаҳрамони» олий мукофотини берди.

Институт қарорида «Совет раҳбарининг халқаро кескинликни юмшатишда, икки буюк давлат ўртасида шубҳаларни бартараф этишда, ишонч ва ҳамжиҳатликни қарор топтиришда бениҳоя дадил ҳаракатлари ва башорат қила билиши инсониятни ядро фалокатидан қутқариш учун зарур бўлган мустаҳкам тинчлик ўрнатишга кўмаклашгани» таъкидланади.

Институт президенти профессор Суриндер Сингх Бхатиа ана шу мукофотни бериш чоғида М. С. Горбачевни «иккинчи жаҳон уруши тамом бўлган пайтдан буён инсониятга таҳдид солиб, уни ажратиб турган «совуқ уруш»дан ғолиб чиққан одам» деб атади.

Ҳиндистон халқаро ҳамжиҳатлик институти «Афкор оммани тинчлик ва ҳамкорлик учун урушга, қуролланишга, апартеидга ва эксплуатацияга қарши тарбиялаш, уюштириш ва сафарбар қилишга қаратилган носиёсий жамоат ташкилоти» сифатида 1970 йилда тузилган бўлиб, унинг ташкил этилишини Индира Ганди маъқуллаган эди.

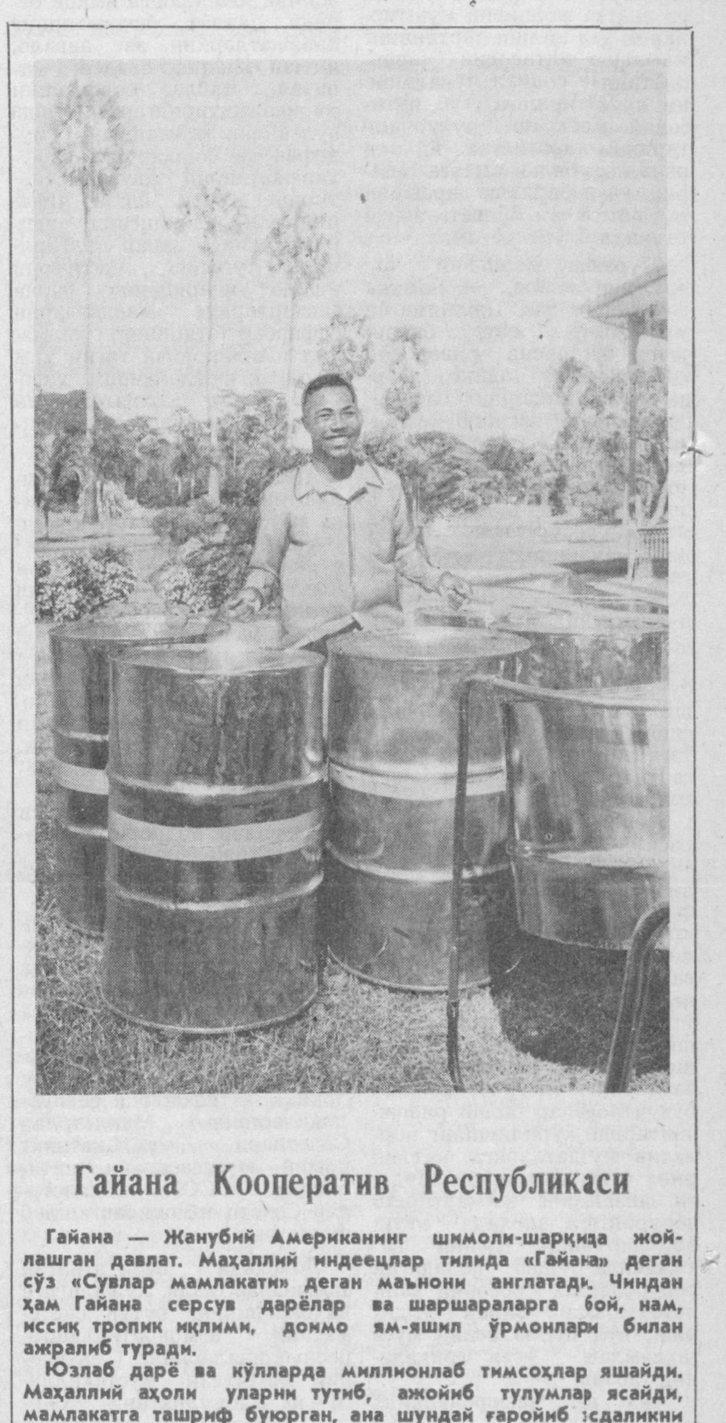

Гайана Кооператив Республикаси

Гайана — Жанубий Американинг шимоли-шарқида жойлашган давлат. Маҳаллий индеецлар тилида «Гайана» деган сўз «Сувлар мамлакати» деган маънони англатади. Чиндан ҳам Гайана серсув дарёлар ва шаршараларга бой, нам, иссиқ тропик иқлими, доимо ям-яшил ўрмонлари билан ажралиб туради.

Юзлаб дарё ва кўлларда миллионлаб тимсоҳлар яшайди. Маҳаллий аҳоли уларни тутиб, ажойиб тулумлар ясайди, мамлакатга ташриф буюрган, ана шундай ғаройиб эсдаликни ўзи билан олиб кетмаган бирорта ҳам турист бўлмаса керак.

Гайана парламент республикаси бўлиб, Буюк Британия бошчилигидаги ҳамдўстлик таркибига киради.

Мазкур мамлакат XI асрда испаниялик денгиз саёҳатчилари томонидан очилган эди. XVI асрда мамлакатда европалик мустамлакачилар пайдо бўлишди ва ана шу территорияга ҳукмронлик қилиш учун Буюк Британия, Голландия, Франция ўртасида кураш бошланди. 1814 йилдан 1966 йилгача у Буюк Британиянинг мустамлакаси (Британия Гвианаси) бўлиб келди. 1966 йил 26 майда Гайана мустақилликка эришди. 1970 йилда мамлакат республика деб эълон қилинди ва Гайана Кооператив Республикаси деб атала бошлади.

Мамлакат аҳолиси 800 минг кишидан зиёдроқни ташкил этади. Бу ерда индеецлар, африкаликлар, ҳиндулар яшашади, мулатлар, метислар, хитойликлар ҳам бор.

Мамлакат экономикасини қишлоқ хўжалиги ва боксит қазиб олиш ташкил этади.

СУРАТДА: боксит кони ишчиларидан ташкил топган ҳаваскорлик ансамблининг аъзоси. Ғаройиб чолғу асбоблари бензиндан бўшаган металл бочкалардан ясалган.

А. Летичевский фотоси,
ТАСС фотохроникаси.

ҚАЙТА ҚУРИШ ВА МИЛЛАТЛАРАРО МУНОСАБАТЛАР

(Охири. Боши 1-бетда).

◎ **ИККИНЧИ** сабаб шундан иборатки, иқтисодий сиёсат соҳасида катта стратегик хатога йўл қўйилди, яъни В. И. Ленин васиятидан ва социализм қуриш планидан фарқли ўлароқ, қишлоқ хўжалигида кўп қиррали ва ранг-баранг кооперация формалари ўрнига фақатгина унинг колхоз-совхоз формаси танлаб олинди. Шунинг натижасида деҳқонлар ўз ерлари, моллари, от-аравалари ва бошқа мулкларидан айрилдилар. Бу шароитда, айниқса, Россиянинг Ноқоратупроқ ва Қоратупроқ ерларидаги ер-молидан ажраган деҳқонлар колхозларни ташлаб, яхши иш ва фаровон ҳаёт излаб, шаҳарларга ва бошқа республикаларга кўчиб кета бошладилар. Уларни ерга боғлаб турадиган куч қолмади. Эллик йил давомида (1935—1985) яъни, колхоз тузуми ғалаба қозонгандан то қайта қуришнинг бошланишигача Россиянинг асли қишлоқ қаъридан ўрта ҳисоб билан 30—35 миллион аҳоли кўчиб кетди, 70 мингдан ортиқ қишлоқ етарли эътибордан четда бўлиб қаровсиз қолди. Бу нарса эса аста-секин озиқ-овқат масаласининг кескинлашишига олиб келди.

Ваҳоланки, ўтмишда Ноқоратупроқ ва Қоратупроқ ерларда етиштирилган Пошехонье пишлоғи Парижда сотилар эди; Смоленск ва Тверь зиғирпояси ипак даражасида юксак баҳоланиб, ажнабий давлатлар томонидан харид қилинар эди; Холмогор зотли сигирлар чет элларнинг швед зоти билан беллашарди; Орёл йўртоқи отлари, Рязань пайпоқдор юк тортувчи отларининг доңғи мамлакатимиздагина эмас, ташқарида ҳам кенг тарқалган эди...

Марказий областлардан кўчиб кетган 30—35 миллион аҳолининг ўрта ҳисоб билан ярми қардош республикаларга кўчиб борди. Бундай миграция, бир томондан, катта ижобий роль ўйнади, чунки миллатларнинг яқинлашувига хизмат қилди, иккинчи томондан эса, турли миллий одат, анъана, тарихан ташкил топган миллий хусусиятлар ва турмуш тарзларининг тўқнашувига сабаб бўлдики, бу нарсани инкор этиш юзакичилик бўлур эди.

Демак, нотўғри иқтисодий сиёсат охир оқибатда миллатлараро муносабатларнинг кескинлашишига олиб келган асосий сабаблардан бири бўлди.

◎ **УЧИНЧИ ОМИЛ** шундан иборатки, сталинизм ва турғунлик даврида миллатлараро муносабатларга тегишли масалалар маъмурий тарзда ҳал қилинди, халқ оммасининг фикри, нуқтаи назарлари, мулоҳазалари етарли ўрганилмади, инобатга олинмади. Масалан, маъмурий-расмий ҳал қилишнинг ёрқин мисоли сифатида қрим татарлари, қалмиқлар, чеченлар, ингушлар, қорачойлар ва болқорларнинг 1943—1944 йилларда мажбурий равишда ўз ерларидан кўчириб юбориш бўлди. Ёки, яна бир мисол. Ўзбекистон ССР билан Жанубий Қозоғистон ўртасидаги қатор районлар урушдан кейинги даврда бир неча бор у республика ихтиёридан бу республика ихтиёрига ўтиб турди, лекин бирон кимса оддий аҳолининг фикрини сўрагани йўқ.

Миллатлараро муносабатлар соҳасида умуман демократия ва ошкоралик принциплари назар-писанд қилинмади, республикалар, автоном областлар ва автоном округларнинг чегараларига тегишли, аҳолининг маълум у ерга ёки бу ерга кўчириш масалалари фақат раҳбар органларнинг вазифаси деб билинди ва шунга қараб иш кўрилди.

Биз юқорида санаб ўтган уч сабаб туфайли миллатлараро муносабатлар борасида ҳал қилинмаган масалалар, зиддиятлар, ички норозиликлар оз-оз, томчи-томчи бўлиб йиғилиб борди ва 1986—1988 йиллар давомида негатив воқеа ва жараёнлар сифатида ўз ифодасини топди. Бу қандай ҳал қилинмаган масалалар?

Бу, биринчидан, миллий онг, миллатнинг ўз-ўзини англашидир. Социализм шароитида миллат ва элатлар ўсиб-яшнагани сари, уларнинг ўз-ўзини англаши ҳам ташкил топиб, ўсиб боради. 1986 йил декабрь ойида бўлган воқеалар шуни кўрсатдики, биз совет ҳокимияти йилларида қозоқ миллатининг миллий ўз-ўзини англаши, миллий ғурури устунлигини инобатга олмаганмиз, бу халқ инқилоб йиллари, Улуғ Ватан уруши йиллари, қўриқ ва бўз ерларни ўзлаштириш даврида, социализмни мустаҳкамлаб, уни янада ривожлантириш йилларида қанчалик қаҳрамонлик ва ҳалол меҳнат қилганига эътибор бермаганмиз, бу илғор ва мағрур халқни камситадиган ишларни қилганмиз. Бундан эса миллатчи экстремист ва совет ҳокимиятининг соғлом танасига кана бўлиб ёпишиб олганлар фойдаланишга уриндилар.

«Нима учун миллий ўз-ўзини англаш масалалари назарий жиҳатдан ишланмаган?» деган савол туғилади. Чунки, социализм даврида ҳамма миллат ва элатлар тенг ҳуқуқ бўлиб яшаши учун зарур бўлган эҳтиёжи қониқтирилгандан сўнг, меҳнаткаш кишида ҳеч қандай миллий ғурур, миллий туйғу, ҳис ва шу каби нозик нарсаларга ўрин қолмайди, деб тушунганмиз ва тушунтирганмиз. Ҳолбуки, ҳаёт шу нарсани кўрсатадики, инсон эҳтиёжлари қанчалик тўла қондирилса, инсонда шунчалик кўп янги туйғу ва талаблар туғилар экан.

Олмаота воқеалари ана шу нарсаларга бизнинг кўзимизни очди.

Иккинчи ишланмай қолган илмий соҳа республикалар орасидаги территориал даъволардир. Буни биз Арманистон ва Озарбайжон мисолида кўрдик. Озарбайжон таркибига кирувчи Тоғли Қорабоғ автоном областида қадимдан арманлар ва озарбайжонлар бирга яшаб келганлар, ёнма-ён ҳаёт кечирганлар. Иккала халқда ҳам «Тоғли Қорабоғ бизники» дейишга етарли асос бор. Бу чигал масалани икки миллат манфаатига мувофиқ равишда ҳал этиш учун уни тарихий, иқтисодий, этнографик, демографик, тил ва бошқа жиҳатлардан чуқур ва ҳар томонлама ўрганиш, жанжал чиқиши мумкин жой ва жиҳатларини олдиндан аниқлаб бориш мақсадга мувофиқ бўлур эди. Афсуски, узоқ йиллардан бери Тоғли Қорабоғ миллий муносабатларнинг хилват бурчаги бўлиб келган ва ҳаттоки бу соҳадаги мутахассислар масала қанчалик мураккаб эканлигини билмаганлар, кўз олдиларига келтирмаганлар. Шу сабабли Тоғли Қорабоғ, Арманистон ва Озарбайжондаги фожиали воқеалар кўпчилик совет кишилари учун кутилмаган нарса бўлди ва жойлардаги раҳбар органлар узоқ вақт экстремист элементларнинг доимий тазйиқи остида бўлиб, жиддийлашган вазиятнинг тартиб ва тинчлик томон ўзгаришини таъминлай олмадилар. Ҳозирги пайтда Тоғли Қорабоғнинг алоҳида бошқарувга киритилиши автоном областда тартиб-қоида тўла равишда тикланишини таъмин этди.

Учинчи илмий жиҳатдан ишланмай қолиб келган соҳа республикаларнинг СССР таркибидан чиқиш-чиқмаслик ҳуқуқи бўлган. Маълумки, СССР Конституциясида, барча ўн беш иттифоқчи республикалар Конституцияларида алоҳида модда сифатида қайд этиб қўйилганки, ҳар бир республика «Ўз эрки билан СССРдан чиқиш ҳуқуқини ўзида сақлаб қолади». Лекин, шу билан бир қаторда, биламизки, ҳеч бир вақт ҳеч бир республика СССРдан чиқиш масаласини қўйган эмас ва бу нарса ҳеч кимнинг хаёлига ҳам келган эмас. Ундай бўлса, ушбу моддани барча Конституциялардан чиқариб ташлангани маъқул эмасми деган савол туғилади. Аммо, бундай қадам СССРнинг федерация принципларини қўпол бузиш бўлур эди. Улуғ доҳиймиз В. И. Ленин «Биз, миллатларнинг ихтиёрий иттифоқини... истаймиз», деб ёзган эди. Демак, СССР — ихтиёрий иттифоқ, лекин, шу билан бир қаторда, бу ихтиёрийлик қайси вазиятларда амалга оширилиши мумкин, деган нарса бизда назарий жиҳатдан ҳеч қанақасига ишланмай келган, илмий-назарий ёки илмий-оммабоп адабиётда ёритилган эмас. Шунинг натижасида СССРдан чиқиш ҳуқуқи аста-секин ҳаётда амалга оширилиши мумкин бўлмаган расмий қуруқ ҳуқуққа айланиб қолди. Буни кўпмиллатли Совет давлатининг асосчиси В. И. Ленин олдиндан кўра билган эди. У 1922 йил декабрида, Иттифоқимизнинг тақдири ва келажаги ҳақида ўйлар экан, «Иттифоқдан чиқиш эркинлиги... қуруқ қоғоз бўлиб қолади», деб безовталанган эди.

Ҳақиқатан ҳам, сталинизм ва турғунлик даврида маъмурий-мажбурий сиёсат амалга оширилди ва аслида барча суверен республикаларни автоном республика даражасига тушириб, В. И. Ленин танқид қилган «автономизация» сиёсати амалга оширилди, чиқиш ҳуқуқи эса қуруқ қоғозга айлантирилди.

Ана шу сабабли Болтиқбўйи республикаларидаги айрим масъулиятсиз кимсалар, экстремист унсурлар 1988 йилда асли моҳияти билан СССРдан чиқиш масаласини олға сурганда, биз бу масалани ҳеч қанақасига ўрганмаганлигимиз, бу масаланинг на сиёсий ва на амалий жиҳатларини билмаслигимиз маълум бўлди. Қайта қуриш шароитида СССРдан чиқиш учун эмас, балки СССР таркибида жипслашиш учун курашишимиз лозим эканлигини биз Болтиқбўйи меҳнаткашларига тушунтира олдик ва эндиликда воқеалар ана шу томон ўзгара бошлади. Айни вақтда шу республикалардаги миллатчи унсурлар зарба олдилар.

Лекин, нима сабабдан Болтиқбўйи республикалари бундай масалани ўртага ташладилар, деган савол туғилади. Гап шундаки, миллий сиёсатимиздаги жиддий хатолар туфайли, бу республикалар турғунлик йилларида ўз миллий тиллари, миллий маданиятлари ва иқтисодларини ривожлантиришда таҳликали вазиятга тушиб қолдилар. Партия Марказий Комитети ана шу жуда муҳим масалаларни Болтиқбўйи республикаларининг хўжалик ҳисобига, ижарага ва хўжалик юритишнинг бошқа янги турларига кўчиш йўли билан ҳал этиш мумкинлигини кўрсатиб берди. Инқилобий қайта қуриш ана шу йиғилиб қолган барча муаммоларни ижобий ҳал этиш учун кенг йўл очиб беради.

Миллатлараро муносабатларнинг кескинлашувига сабаб бўлган **яна бир соҳа** — миллий тиллар соҳасидир. Сталинизм ва турғунлик йилларида миллатлар ва миллий тилларнинг аста-секин яқинлашиб бориб, қўшилиб кетиш сиёсатига риоя қилинди. Лекин, Сталин томонидан олға сурилган бу ғайри-илмий назария халқларнинг асл интилишларига, эзгу ниятларига қарама-қаршидир ва В. И. Ленин яратган миллатлар ва миллатлараро муносабатлар тўғрисидаги таълимотга зиддир. Эллик йил давомида Сталин «назарияси» таъсири туфайли СССРдаги миллий тиллар камситилди, улар тезда қўшилиб йўқ бўлиб кетиши кўзда тутиб иш кўрилди. Ҳозирги пайтда Украинада, Белоруссияда ва айниқса, РСФСРнинг автоном республикаларида миллий тил масаласи кескин тус олган. Гап шундаки, РСФСР автоном республикаларида кейинги 20—30 йил давомида мактабларда ўқув-ўқитув ишларида тўла равишда миллий тиллар четлатиб қўйилди. «Комсомольская правда» газетасига берган интервьюсида шоир Расул Ҳамзатов: «Менинг асарларимни 20—30 йилдан сўнг ким ўқийди? Чунки шу 20—30 йил ичида менинг она тилим ва ижод тилим бўлмиш авар тилини биладиганларнинг энг охиргилари ҳам ўлиб бўлади»,— деганди. Унинг ёзишича, Доғистон пойтахти Маҳачқалъада миллий тилларни ўргатадиган битта ҳам ўқув юрти йўқ. Афсуски, шундай аҳволни РСФСРдаги барча автоном республика, автоном область ва автоном округларда кўриш мумкин. («Комсомольская правда», 29. III. 88). Чукча ёзувчиси Юрий Ритхэунинг мақоласида айтилишича, ёзда ота-онасининг олдига каникулга келган ўқувчи чукча болалар ўз ота-оналари билан кўпинча таржимон орқали гаплашишга мажбурлар. («Комсомольская правда», 19. V. 88).

Совет Шимоли. Сибирь ва Узоқ Шарқда яшайдиган майда элатлар, айниқса, ачинарли аҳволга тушиб қолган. КПСС Марказий Комитетининг органи бўлмиш «Коммунист» журналининг ёзишича, бу майда халқларни маданиятга, умуминсоний қадриятларга яқинлаштириш мақсадида уларни кўчманчиликни ташлаб, ўз миллий ўтовлари — яранга ва чумларни тарк этиб, европача уйларда яшашга мажбур қилиш; уларни аввалги каби ўта музлатилган хом гўшт ва хом балиқ истеъмол қилиш, яъни озиқ-овқатни пиширмай, табиий ҳолда ейишдан воз кечиб, европача овқатларни ейишга ундаш шунга олиб келдики, уларнинг организми керакли моддалар ва витаминларни олмай қўйди. Бу эса ўз навбатида Шимол, Узоқ Шарқ ва Сибирнинг туб халқи бўлмиш чукчалар, нивхлар, кереклар, ненецлар, долганлар, мансилар, суомилар, негидалецлар ва бошқаларнинг қувватсизланишига, касалликларга бардош беролмаслигига олиб келди. Уларнинг орасида ҳозирги пайтда турли касаллар кенг тарқалган бўлиб, ўлим ҳодисалари бошқа халқларга ва Иттифоқ аҳолисига нисбатан 3—4 маротаба баланд. Бу халқлар кейинги даврда сон жиҳатидан ўсмай қўйди ва уларнинг аҳволи тез вақтда қатъиян ўзгартирилмаса ўз-ўзидан йўқ бўлиб кетиши хавфи ҳақиқатдан узоқ эмас. СССР бўйича киши умрининг ўртача узунлиги 68 йил бўлса Шимол, Узоқ Шарқ ва Сибирда яшайдиган туб халқларда бу кўрсаткич ҳаммаси бўлиб 43 ёшга тенг (КПСС Марказий Комитетининг назарий ва сиёсий органи «Коммунист» журнали, 1988 йил, № 16).

Мамлакатимизда ҳали ҳам узил-кесил ҳал этилмаган ва ўтмишнинг сарқитлари билиниб турадиган соҳалардан бири яҳудий халқи вакилларига нисбатан жамиятимизнинг маълум қисмида сақланиб келаётган салбий муносабатдир. Сталинизм даврида яҳудий халқининг ўткир фикрли фарзандларидан минг-минглари бегуноҳ бўлатуриб, лагерларда, қамоқларда, сургунларда йўқ қилиб юборилди, салкам ярим миллиони Ватанни тарк этишга мажбур бўлди ва хорижий элларга чиқиб кетди. Биз ҳалигача лўлилар масаласини ҳал этолмай гарангмиз, ҳолбуки мамлакатда юз мингдан ортиқ лўли бўлиб, уларнинг кўпчилиги замонавий умумсовет ҳаётидан четдадир ва жамиятимизнинг моддий, маънавий ва маданий муносабатларида иштирок этмаяпти.

Миллий муаммолар бизнинг республикамизда ҳам бор. Ўзбек халқи узоқ ва чуқур мазмунли тарихий йўлни босиб ўтди. Асрлар давомида юртимиз ўнлаб карвон йўлларининг чорраҳасида бўлди. Шу сабабли Ўзбекистон аҳолиси ҳамма вақт — мўғуллар давридан илгари ҳам, Ўрта асрларда ҳам, Европа Уйғониш даврига қадам босган йилларда ва ундан кейин ҳам — жуда сермиллат бўлган. Хитой, Ҳиндистон, Эрон, Кавказ ва Закавказье, Сибирь, Россиядан савдогарлар келган, кўплар таълим олганлар ва ҳоказо. 1926 йилда аҳолини рўйхатга олиш вақтида республикамизда 93 миллат ва элат вакили истиқомат этиши аниқланган эди. 1979 йилга келиб она юртимизда 123 миллат ва элат намоёндалари борлиги маълум бўлди.

Асрлар давомида юртимизда минглаб афғонлар, форсийлар, араблар, ҳиндлар, уйғурлар, мўғуллар ва бошқалар яшаганлар ва аста-секин кўплари ўзбек бўлиб кетганлар. Совет ҳокимияти йилларида корейслар, қрим татарлари, Улуғ Ватан уруши йилларида бир неча юз минг руслар, яҳудийлар, украинлар ва бошқалар Ўзбекистонга кўчиб келди. Ҳаммасига жой, ер, бошпана ва иш топилди.

Кейинги йилларда миллатлараро муносабатлар соҳасидаги машмашалар даврида ўзбек халқи ниҳоятда оқиллик ва босиқлик кўрсатмоқда. Лекин бундан республикамиздаги миллатлараро муносабатлар чарақлаган кундек, деган хулоса келиб чиқмайди. Бу, биринчи навбатда, еримиз, тилимиз ва маданиятимизга нисбатан диққат-эътиборимизнинг сустлигидир. Еримизнинг заҳарланишига, тилимизнинг камситилишига биринчи навбатда ўзимиз, яъни ўзбеклар сабабчимиз. Ерга қанча заҳарли ўғит ташлаш, тилимизга тегишли луғатларни чиқариш, маданиятимизни қандай қилиб равнақлантириш — булар ҳаммаси ўзимизга боғлиқ ишлар ва тадбирлардир. Орамизда ғайратлилар, ишчанлар, жасурлар, талабчанлар, ташкилотчилар, масалага кенг қарайдиганлар етишмайди, лоқайдлар, беғамлар эса ҳаддан ортиқ. Бунинг илдизи қаерда, деган савол туғилади. Бу салбий сифатлар уч манбага эга. Биринчидан, уларнинг онгини тилларнинг қўшилиб кетиши тўғрисидаги Сталин таълимоти заҳарлаган, яъни «Тиллар қўшилиб кетар экан, бизнинг ҳаракатимиздан нима фойда бор?» — деган фикр лоқайдликка ундаган. Иккинчидан, халқимизнинг маълум бир қисмида маъмурий социализм чуқур илдиз отган, яъни, юқоридан айтилса қиламиз, кўрсатма бўлмаса қилмаймиз. Учинчи илдиз эса шундан иборатки, бизнинг онгимиздан мустамлакалик даврининг онги, таъсири ҳали тўла чиқиб кетди деёлмаймиз.

Ҳозир энди ана шу учала манбадан қутулиб, қайта қуриш руҳида иш кўриш даври келди. Совет давлати яратиб берган улкан имкониятлардан тўла фойдаланиб, еримизни заҳардан тозалайлик, тилимизни ленинча таълимот асосида бойитайлик ва юксак кўтарайлик, маданиятимизни замон талаблари даражасига олиб чиқайлик.

Миллатлараро муносабатлар ҳозирги даврда интернационал тарбияни кучайтиришни ҳам талаб қилади. Бундай тарбиявий иш миллатлараро муносабатларнинг моҳиятини очиб бериши керак, сафсатадан, кўзбўямачиликдан, безатувчиликдан, тасирчиликдан узоқ бўлиш мақсадга мувофиқдир. Шу йилнинг ёзида бўлажак КПСС Марказий Комитетининг Пленуми миллатлараро муносабатлар масаласи билан алоҳида шуғулланажак ва бу масалалар бўйича аниқ қарорлар чиқаражак.

Қўчқор ХОНАЗАРОВ,
фалсафа фанлари доктори, профессор.

КАЛЕЙДОСКОП

ТАКСИ УЧИБ КЕЛДИ...

Ҳадемай ушбу ибора Туркияда кенг ёйилса ажаб эмас. Ҳозир мамлакатда ҳаво таксиларининг кенг тармоғи вужудга келтириляпти. Мамлакатнинг турли вилоятларида қирққа яқин аэродромлар ва аэропортлар қурилмоқда.

Туркия шароитида ҳаво транспортининг муҳим аҳамиятга эга эканлигининг боиси шундаки, темир йўл транспорти айтарлик кенг ривожланган эмас. Шунинг учун ҳам лойиҳа муаллифлари вақти келиб «кичик авиация» мамлакатнинг асосий транспорт воситаси — автомобилларнинг жиддий рақибига айланади, деб тасдиқлашмоқда. Ҳозир юк ва пассажирларнинг деярлик ҳаммаси автомобилларда ташилади.

АЙИҚ КЎНГЛИНИ ОВЛАБ

Австрияда ҳайвонларни муҳофаза этувчи қонунларни бузиш ниҳоятда қаттиқ жазоланади. Шунинг учун бўлса керак, қаердандир келиб қолиб, Жанубий Австрия ўрмонларини ўзига макон қилиб олган айиқ ўзини ниҳоятда хотиржам ҳис қиляпти. Аммо унинг ўзи яқин орада жойлашган асалари уяларига жиддий хавф солиши мумкин.

Икки ўт оралиғида қолган асалари боқувчилар ўзларига маъқулини танладилар: эндиликда улар ҳар икки ҳафтада бир марта қирқ килограмм асал тўплаб, совға сифатида ўрмонга элтиб берадилар, айиқ эса уни илтифот билан қабул қилади, асалари уяларига эса тегмайди.

БИРОДАРЛАШГАН ШАҲАРЛАР

Қарама - қаршиликлар, масалан нисбий ва манфий қутбларнинг бир-бирига тортилиши яхши маълум. Англия ва Голландиядаги икки шаҳар аҳолиси ана шу принципга амал қилиб, ўзаро биродарлашишга қарор қилди. Биринчи шаҳарнинг номи жаҳондаги энг узун ном бўлиб, 56 ҳарфдан ташкил топган. Иккинчи шаҳарнинг номи эса атиги икки ҳарфдан иборат. У Ее деб аталади.

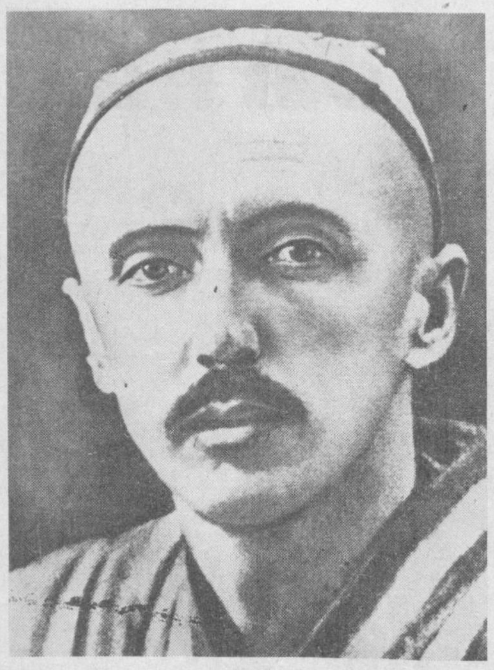

Ҳамзанинг
100 йиллиги олдидан

Инқилобнинг оташин фарзанди

Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий башарият қуёши Ленин номини чексиз ҳурмат билан тилга олади ва унинг образини яратишга такрор-такрор интилади.

Бу тасодифий ҳол эмас. Доҳий ва унинг сафдошларининг умумроссия интернационал партиясини тузиш, барча миллатларни социал ва миллий зулмдан озод этиш учун олиб борган кураши ва амалий ёрдами мазлум миллатлар ичидан чиққан пешқадам зиёлиларни рағбатлантириб юборди. Қўлларига қалам тутқазиб, илҳом бағишлади.

Ҳамза ўзининг «Ленин» номли шеърида инсоният тарихида янги даврни очиб берган Октябрь ва улуғ доҳий эканлигини тараннум қилди:

Жаҳонгирлар қўлидан халқни озод айлаган
Ленин,
Бериб миллий ҳуқуқни, халқни саршод
айлаган Ленин,
Қилиб йўлбошчилик йўқсиллар чун инқилоб
айлаб,
Йиқиб хонларни тахтин ҳамда барбод
айлаган Ленин.

Совет халқи, бутун прогрессив инсоният бошига мисли кўрилмаган қайғу-алам тушганда Ҳамза Ленинга бағишлаб ўзбек совет композиторлари орасида биринчи бўлиб марсияга мотам музикасини ёзади. Унда:

Не қора кундир жаҳонга
Ёйилди қайғу мотами,

дея бутун дунё ишчилари ва мазлумларнинг чуқур қайғусини ифодалайди.

В. И. Ленин Ўрта Осиёда пролетар интернационализми принципларига қатъий роя қилинишига ҳаммадан кўра кўпроқ эътибор берган. Бу ҳақда шундай дейди:

«Чоризм ва великорус буржуазияси ўз зулми билан қўшни миллатларда умуман великорусларга нисбатан беҳад—беҳисоб ғазаб ва ишонмаслик туғдирди, бинобарин бу ишонмасликни сўз билан эмас, иш билан бартараф этмоқ керак. Турли миллатларнинг манфаатларига жуда катта эътибор берилгандагина конфликтларга сабаб бўладиган замин йўқолади, ўзаро ишончсизлик йўқолади, ҳар қандай можаролар хавфи йўқолади... айниқса турли тилларда сўзловчи ишчи ва деҳқонларда ишонч туғилади».

Шоир ижодида доҳий образи

Ҳамза Коммунистик интернационал ҳақида мақола ёзиб, унинг фаолиятига юксак баҳо беради. В. И. Лениннинг мазлум шарқ, хусусан Ўрта Осиё халқларига кўрсатган ғамхўрлигини ўз ижоди орқали тарғибот қилди.

Шоир умрининг сўнгги йилларида империализмга қарши ёзган «Жаҳон сармоясининг охирги кунлари» номли сиёсий-фалсафий асарида пролетариат йўлбошчисини ҳақиқат билан кучнинг қаерда эканлигини кашф қилган, Ғарб билан Шарқни бирлаштириб, ўчмас машъалга айланган инсон сифатида тасвирлайди. Ўзи эса унинг ғоялари ва ишлари ғалабаси учун жонини ҳам аямади.

Ҳамза В. И. Ленин ва Коммунистик партия бирлигини ўз вақтида тушуниб, аҳамиятини чуқур ҳис этди. Партиянинг янги турмуш қуришдаги авангардлик ва ташкилотчилик ролига юксак баҳо берди. 1919 йилда ёзилган «Яшангиз ишчи-деҳқонлар!» асарида шундай дейди:

Биз агар ишчи-деҳқон, ҳам қизил аскар,
Бирлашсак, фирқамиз бўлиб раҳбар,
Тўкамиз тутдек дунёдан шаҳаншоҳлик,
сарватни,
Абадий сўнгра яшармиз замон ичра.

Шуниси характерлики, халқнинг содиқ фарзанди контрреволюцион, миллатчи кучлар томонидан фожиали ўлдирилганда, жасади ҳаётлигида ўзи бош бўлиб ўрнатилган доҳий ҳайкали пойига келтириб ташланади. Қутурган душманлар ўч олиш учун ўйлаб топган бундай қабиҳ усул аслида шоир учун юксак мукофот эди.

Убайдулла БОЗОРОВ,
фалсафа фанлари кандидати, доцент.

Умр зарварақлари

Маълумки, Ҳамза қисқа, аммо шарафли умр кечирди. Унинг ярим умри Улуғ Октябрь социалистик инқилобидан илгариги, чор самодержавиеси ва маҳаллий бойларнинг зулми зўрайган, меҳнаткаш омманинг эса зулмга қарши кўтарилаётган даврига тўғри келди. Ҳамза умрининг иккинчи қисми эса Улуғ Октябрь социалистик инқилоби ва Совет ҳокимияти учун олиб борилган кураш йилларига тўғри келди. Бунинг устига Ҳамзага бир ерда муқим яшаш ва ишлаш насиб бўлмади. У ҳамма вақт халқ фаровонлиги учун бўлган курашнинг олдинги сафларида бўлди. Шунинг учун ҳам Ҳамза ҳаёти ва ижодига оид ҳужжатлар биз учун табаррукдир. Зотан, бу ҳужжатлар бизни беихтиёр ўша оловли йиллар билан учраштиради ва ўша давр ҳақида бизга аниқ тасаввур бериш билан бирга, Ҳамзанинг халқ ва Ватан учун фидойилик қилган буюк инсон эканлиги ҳақида ҳам гувоҳлик беради.

Бизга маълумки, Ҳамзанинг жўшқин ва серқирра фаолияти республикамизнинг Қўқон, Тошкент, Марғилон, Фарғона, Наманган, Андижон, Самарқанд, Бухоро, Коғон ҳамда Хоразм, Қорақалпоғистоннинг бир қатор шаҳарлари билан узвий боғланган. Бундан ташқари, Ҳамза таржимаи ҳолида 1912 йилнинг охиридан 1914 йилнинг ўрталаригача хорижий мамлакатларга қилган сафари алоҳида из қолдирган.

Биз қуйида Ҳамза ҳаётига оид бўлган айрим ҳужжатларни кўриб ўтайлик.

Маълумки, Ҳамза 1898 йилдан 1908 йилгача Қўқон ва Бухоро мадрасаларида таҳсил кўради. Бу ҳақда у шундай дейди:

«Кўп узоқ эмас, 1908 йилларда ҳам мадрасада ўқиб юрган вақтимизда газета, журналларни бировлар номига ёздириб олиб, қўлтиғимизга яшириб, шу мадрасанинг қозон қўядиган қоронғи ҳужраларида эшикни ичидан беркитиб, ўшанда ҳам қўрқиб-қўрқиб ўқир эдим»[1]

Ҳамза 1909 йили Наманган шаҳридан ота-онасига ёзган бир хатида:

«Ҳамиша яхши юрдим
бавужуд номим ёмон бўлди.
Шакардек сўзларим ота-
онамга бир тикан бўлди.
Кечиб фарзандидан
душманларига меҳрибон
бўлди,
Бошимда ота-онам, мен
юрарман дарбадарликда»,—

деган эди.

Ҳамза 1910 йили Тошкентда ўқитувчилик қилиб юрган пайтида акаси Исроилжондан мактуб олади. Мактубда онаси Жаҳонбибининг қаттиқ бетоб эканлиги айтилган.

«Сиз биродари кироми мулла Ҳамза, заййадан умрака ила явмид дини. Салом, суннатул ислом адосидин сўнгра маълумингиз ўлсинким илоҳи саломат ва умрингиз узун бўлсин, деб, дуодин бўлак муддаомиз йўқдур. Аммо ушбу кечакундузларда қиблагоҳ йўқ. Намангонда эрдилар, ражаб ул-мураҳжиб саккиз-тўққизларидан бошлаб волида бетоб бўлғон. Ҳозирда умидимиз кесилиб, Намангонга қиблагоҳга заказной билиб хат солдим. Сиз киромийга ҳам, агарда диллагарида чизе раҳмлари бўлиб ва волиданинг дуолари даркор бўлса тезлик билан ҳаракат қилинг ва розиликларини олинг, яна биздан домангир бўлманг, жон биродар. Худованди карим сизга бир лутф қилса эрди. На бўлди сизга. Кўзингизни очинг, ота-она ҳам даркордир. Ман садқаи сарингиз, жон ука, бефарқлик қилманг. Ёзганим шулдир. Боқий ассалому алайкум. Адойи қори Исроил.

Ёзилди 12-ражаб. 1910 йил».

Ҳамзага ушбу мактуб етиб келади. Бироқ, унинг ўзи онасининг дафн маросимига етиб бора олмайди. У онаси вафотига бағишлаб марсия ёзади. Шу марсиядан парча келтирамиз:

«Эй, ано-ю меҳрибоним,
ломаконим қайдасан!
Энди менга фарздир
байтул-ҳазонни кўзласам.
Шум етим деб таъна қилса
икки опам бир оғам,
Шум етимлик таънасини
менга қолдирғон онам.
Эй ано, қайда мозоринг,
мен бориб обод этай,
Теварагинг айланиб, дасти
фалакдин дод этай.
Оҳ каъбам, воҳ қиблам,
нури имконим онам.
Барчасидан менга ортиқ
меҳр қўйғоним онам».

Ҳамзанинг онаси вафоти муносабати билан ёзган мактуби:

«1911 йил мелодий 6-майда (1929 ҳ. 20-жумадул-аввалда). Жумъа куни тонг вақтида марҳума волидани бу ҳолда туш кўрдим: Мен Бухорода таҳсилда эканман. Беижозат кетганим учун хавф этуб, яна Бухородан пиёда Аввал (асли ватанга) азму доҳил ўлмишман. Марҳумани қиблагоҳлари ўлон бобомиз ҳовлисинда марҳума била мулоқот ўлдим, эса марҳума суюкли ҳол ила менга илтифот этарак ҳол-аҳвол сўраюр. Маним қўлимга бир китоб бермиш, они ўқудим, марҳума йиғламоққа бошлади, ман ҳам йиғладим... Сўнгра китобни қўйиб, сўзга кириб, волидаи муҳтарамам, ман беодоблик қилуб, рухсатсиз Бухорои шарифқа кетуб қолубдурман. Ижозатсиз кетганимга қўрқуб, яна рухсат олмоққа келдим, агар марҳамат этуб ижозат берсангиз, янада Бухоро борсам дедим. Марҳума яна йиғлаб: болам ман сандан икки дунёда розиман, ризо бўлганман, қиблагоҳ ҳам розилик берар, албатта. Илм истар эсанг биз икки дунёда розимиз деб йиғлаб ва дуо қилиб, чап юзимдан бир бўса олдилар-да, мен ҳам йиғлаб марҳуманинг ўнг кифтларидан бир бўса олдим, уйғондим, саловати фожр вақти экан. Демак, ўзум у оқшом икки хаёл бирла ётмиш эрдим. Бири Истамбул боруб ўқумоқ, иккинчиси, марҳума биздан ризо бўлганмукин, йўқми.

Вафоти марҳума 1910 йил 13-ражаб, панжшанба, 17-июль, дафн 18-июль».

1929 йил январь ойининг бошларида Шоҳимардонда меҳнаткаш халқнинг доҳийси В. И. Ленинга ҳайкал ўрнатишга катта тараддуд бошланди. Бу иш В. И. Ленин вафот этган куннинг беш йиллигига бағишланиб, ҳайкал 21 январь куни қуриб битказилиши ва катта митинг билан очилиши лозим эди. Бу улуғвор ва сиёсий аҳамиятга эга бўлган ишга раҳбарлик қилишни Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий ўз зиммасига олди. Ҳайкал олиб келинди. Уни ўрнатишга бағишлаб Шоҳимардон Жамоа Шўроси активларининг йиғилиши ўтказилди. Қуйида ана шу йиғилишнинг ҳужжатидан нусха келтирдик.

«В. И. Ленин вафотига 5 йил тўлганлиги муносабати билан ўтказилган Шоҳимардон Жамоа Шўроси активларининг протоколи.

14 январь, 1929 йил Фарғона округ, Олтиариқ, Шоҳимардон Жамоасининг

ПРОТОКОЛИ

Раис Мулла Абдураҳмон Худойназар ўғли.

Сарқотиб Мулла Қаюм Эгамберди ўғли.

Кун тартиби:

1. Меҳнаткашларнинг доҳийси ўртоқ Лениннинг кўзимиздан узатилганига 5 йил тўлиши муносабатила 1929 йил 21 январь хотирасига тайёргарлик кўриш. Ленинга ҳайкал қуриш.

2. Округга борғон вакилларнинг маърузаси.

3. Янгидан муроб сайлаш.

4. Навбатдаги масалалар.

Эшитилди: 1. Меҳнаткашларнинг доҳийси ўртоқ Лениннинг кўздан узоқлашганига 5 йил тўлиши муносабати билан 1929 йил 21 январь хотира кечасига тайёргарлик кўриш ҳақинда ўртоқ Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий тушинарли маърузаси.

Қарор қилинди: Ўртоқ Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийнинг маърузасини қарсаклар билан қарши олиш билан бирга, шунча йиллар хурофот чангалида эзилиб келғон Шоҳимардон қишлоғи хурофотдан тозаланиб, бу кун эзилган меҳнаткашлар озодлик турмушка қадам қўйиш билан бу кун бутун ер юзиндаги эзилган мазлумларнинг доҳийси бўлғон Лениннинг ҳайкалини янгидан сув чиқариш учун ишлаб турган шлакбаунннинг майдонига олиб бориб, шул жойга қуриш лозим топилсун.

Ушбу ҳайкални 1929 йил 21 январь хотира кечасигача улгутиш керак. Бунинг учун: 1. Саидхон Маматхонов, 2. Обид Шараб ўғли, 3. Қорабой Хонбобо ўғли, 4. Мирзараҳим Каримов, 5. Ориф Маржонов, 6. Мўмин Қурбон ўғли, 7. Жалол Наби ўғилларини комиссия тайинлаб, буларға артеллар ўз садоқатини кўрсатиб турган Ҳожибой ўғлига оталиғини юклатилсун.

Юқоридаги 8 нафар комиссия ўртоқларга 21 январь хотира кечасига мукаммал юклатилғон вазифаларни бажариш учун тезда киришиш юклатилсун.

2. Эшитилди: Округга борғон вакиллардан Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий маърузаси тингланди.

Қарор қилинди: Ўртоқ Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийнинг маърузасини эшитуб, ҳар бир хурофот масалаларида қилғон ишларининг тўғри топиб, Округдан келадурғон раҳбарлар ваъда қиладурғон бўлса ҳам шул ўртоқларни кутиб келиш учун Хатамовни таъйин этилсун.

Мажлис раиси Абдураҳмон Худойназар ўғли. Ёзувчиси (саркотиб) Қаюм Эгамберди ўғли. Қарор кўчирувчи Хатамов».

(Қарор имзолари Шоҳимардон қишлоқ Шўроси печати билан тасдиқланган)».

Ҳамза томонидан Шоҳимардон меҳнаткашлари орасида, хусусан хотин-қизлар ўртасида олиб борилаётган сиёсий-маданий ва тарбиявий ишлар шу қадар ривожланган эдики, оташин шоирнинг суҳбатларидан баҳра олган қишлоқ хотин-қизларининг ўзлари эришган озод ва эркин ҳаётларини қўшиққа солиб куйлай бошладилар. Уларнинг бу қўшиқларига В. И. Ленинга ўрнатилган ҳайкал ҳам илҳом манбаи бўлиб, кўтаринки руҳ бағишлади. Биз шу ўринда ўша қўшиқлардан бирини намуна сифатида келтирамиз:

Ҳой-ҳойлаган эшонлар,
Юзи қора пасонлар.
Вой-вой демай ўласан,
Сенга келди қиронлар.
Биз ўйнаймиз, куламиз,
Энди яйраб юрамиз.
Ҳакимзода боғидан
Чаман гуллар терамиз.
«Кўл-Қуббон»дан ой чиқди,
«Гултонги»дан сой чиқди.
Ҳакимзода бизга бош,
Юрагимдан дард чиқди.
Ҳакимзода Ниёзий
Шоҳимардон саркори.
Дилимизга нур сочар
Доҳий Ленин ҳайкали.

Бу қўшиқ Шоҳимардонда В. И. Ленинга ҳайкал ўрнатилган куннинг эртасигаёқ аёллар томонидан айтила бошланди.

Жўрахон УСМОНОВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Ҳ. Сулаймонов номидаги Қўлёзмалар институтининг катта илмий ходими, педагогика фанлари кандидати.

1. Ҳамза ҳаётига оид бўлган бу ҳужжатлар Қўлёзмалар институтининг «Ҳамза фонди»да сақланмоқда.

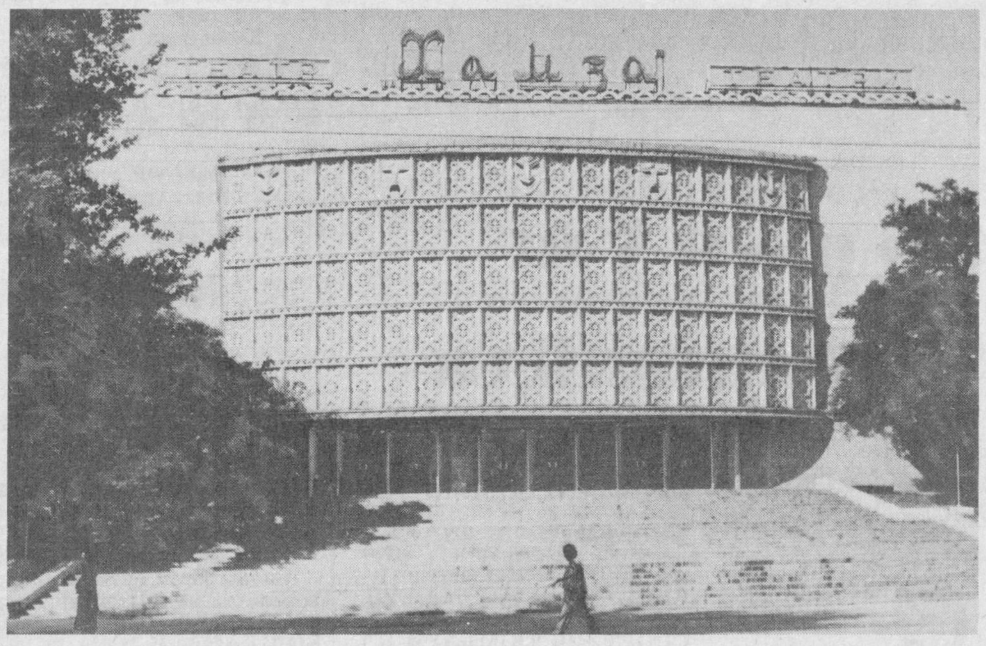

СУРАТДА: Ҳамза номидаги Ленин орденли Ўзбек Давлат академик драма театрининг олд томондан кўриниши.

Ҳамза Тошкентнинг янги усулдаги мактабларидан бирида 1911 йилнинг сентябрь ойигача ўқитувчилик қилди. Бу даврда у «Кўкалдош» мадрасасининг иккинчи қаватидаги биринчи ҳужрада яшаган эди.

Р. Шарипов фотолари.

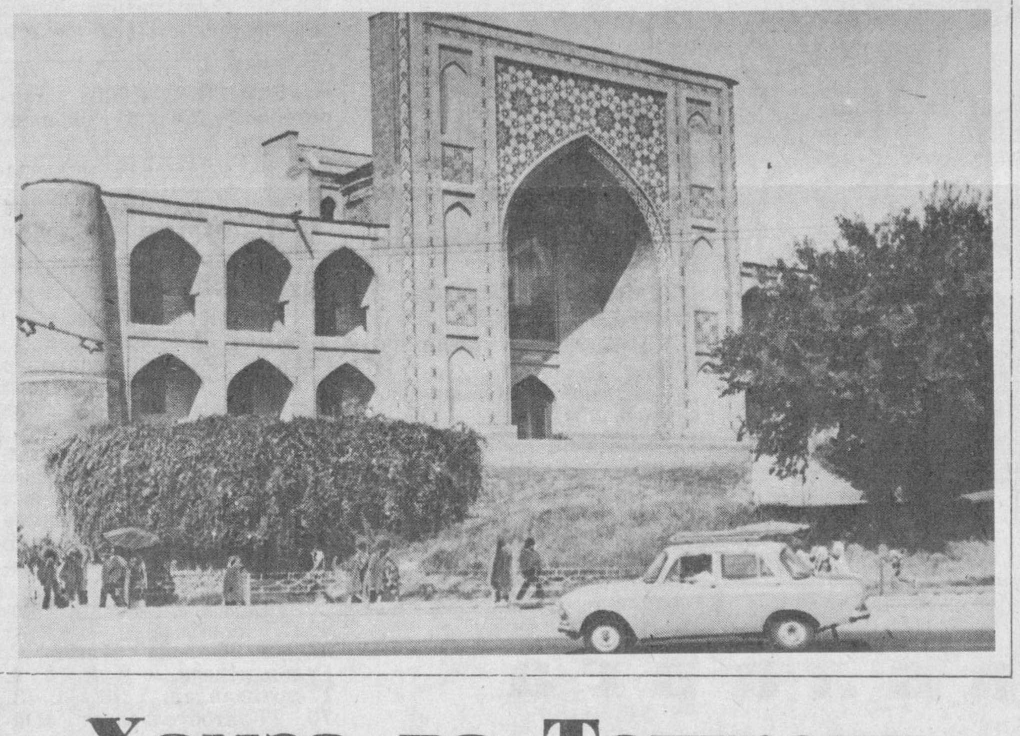

Ҳамза ва Тошкент

Тошкент Ҳамзанинг ҳаёти, ижтимоий ва революцион фаолиятида ўзига хос алоҳида ўрин тутади. 1910 йилнинг баҳорида Ҳамза бу ерга келади ва «Кўкалдош» мадрасасидаги ҳужралардан бирида яшайди. Моддий жиҳатдан қийналганлиги туфайли, Муҳаммадшокир исмли ўртоғининг чопонфуруш отаси дўконига ишга киради. Бир оз пул тўплаган Ҳамза қисқа муддатли ўқитувчилар тайёрлайдиган семинарийга кириб ўқийди. Сўнгра, Тошкентнинг янги усулдаги мактабларидан бирида 1911 йилнинг сентябрь ойигача ўқитувчилик қилади. Бу даврда у «Кўкалдош» мадрасасида юқоридан чап томон (иккинчи қават)даги биринчи ҳужрада истиқомат қилади.

Ҳамза 1911 йилнинг сентябрь ойи охирида Қўқонга бориб, Тошкентга яна 1912 йилнинг охирларида қайтади. Бу ерда Ҳамза Бокуга сафар қилиш учун тайёргарлик кўради. Унинг мақсади Озарбайжон театри ва музика санъати билан яқиндан танишиш эди.

1916 йилнинг иккинчи ярмида Қўқонда мардикор олиш сиёсатига қарши Петроградга махсус хабар юборилади. Бунинг ташаббускорларидан бири Ҳамза эди. Буни сезиб қолган Қўқон шаҳар амалдорлари ундан ўч олиш пайига тушадилар. У хавф остида қолади. Ҳамза дўстлари ёрдамида Мирзачўлга, бир оз вақтдан сўнг Тошкентга келади. Шайхонтаҳурда Абдулла Ҳожи, Эски Жўвада Маннон Уйғурлар билан бир неча кун суҳбатда бўлиб, «Тўфон» меҳмонхонасида яшайди. Кейинчалик у шу меҳмонхонада бўлиб ўтган бир ҳангома асосида ўзининг «Тошкентга саёҳат» номли комедиясини ёзади.

Ҳамза 1917 йилнинг 6 январидан 10 февралигача яна Тошкентда бўлиб, февраль революциясини шу ерда кутиб олади. Сўнгра, у 1918 йилнинг 12 апрелидан 20 апрелигача «Маҳсидўзлик» кўчасида жойлашган «Туркистон» кутубхонаси (ҳозирги область кутубхонаси)да мустақил мутолаада бўлади. 21 апрелда Ҳамза Қўқонга жўнаб ўзи бошчилик қилаётган драматик труппани сафарга тайёрлаб, 1918 йилнинг 17 июлида Тошкентга олиб келади.

Ҳамза раҳбарлигидаги труппа 1918 йил 10 августда Фарғонага жўнайди. У ерда сиёсий вазиятнинг ўзгарганлиги сабабли, 21 августда у труппа билан яна Тошкентга қайтади. Тошкентда Ҳамза труппаси ўз репертуарини янги асарлар билан бойитади. Труппа аъзолари ўртасида сиёсий ва маданий савияларни янада ўстириш чора-тадбирларини кўради, интизомни мустаҳкамлайди. Труппани маданий, сиёсий ва ғоявий томондан тайёрлаб, 1918 йилнинг октябрь ойида Ҳамза Туркистон қўшинлари сиёсий бўлимининг бошқармаси ихтиёрига ўтказади.

«Ўлка сайёр сиёсий труппаси» Туркфронт Штабининг кўрсатмаси билан 1918 йилнинг декабрь ойигача Коғон, Қизил Арвот, Ашхобод, Чоржўй, Мари шаҳарларида гастролда бўлади, сўнгра Фарғонага қайтади. Ҳамза раҳбарлигидаги сиёсий труппа 1919 йилнинг апрель ойида яна Тошкентга қайтади. Труппа аъзолари «Тўфон» театрининг биносида, юқорида номлари кўрсатилган шаҳарларда ўтказган гастролларининг ҳисоботи сифатида «Шарқ кечаси» ўтказади.

Ҳамза раҳбарлиги остида бу труппа аъзолари пухта тайёргарликдан сўнг яна гастроль сафарига жўнадилар. Улар Самарқанд, Коғон, Чоржўй, Ашхобод, Красноводск шаҳарларида бўлиб, 1919 йилнинг август ойида Тошкентга қайтишади. Бу ердаги ҳарбий қисмларда спектакль ва концертлар намойиш этадилар. Шунингдек, «Колизей» театри биносида «Бой ила хизматчи», «Мазлум қурбонлар», «Қармоқ» каби пьесалар кўрсатилади.

Ниҳоят, 1921 йилнинг октябрь ойида Тошкентда ёш артистларнинг катта йиғини ўтказилади. Йиғин «Колизей» биносида бўлиб, бунда Ҳамза оташин нутқ сўзлайди. Хуллас, Ҳамзанинг Тошкент даври фаолияти жуда сермазмун бўлиб, инқилоб ғалабаларини мустаҳкамлашда, Ватан душманларига қарши курашда, ўзбек театрини ташкил қилишда жуда катта роль ўйнайди.

Баҳодир ВАЛИЕВ.

Комик опера

«Майсаранинг иши» комедияси ўзбек совет адабиётининг асосчиси Ҳ. Ҳ. Ниёзий ижодида алоҳида ўрин тутади. Ушбу пьеса кўпгина театрларда ўзининг оригинал саҳнавий талқинини топган.

«Майсаранинг иши» комик операсининг яратилиши ўзбек музика маданияти тарихида муҳим воқеа бўлди. Атоқли композитор Сулаймон Юдаков томонидан зўр илҳом ва маҳорат билан ёзилган мазкур комик опера бундан ўттиз йил муқаддам саҳна юзини кўрган эди. Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон ССР Давлат академик Катта театри коллективи уни постановка қилиб, катта шуҳрат қозонди. Халқ руҳига монанд бу опера шу санъат кошонаси саҳнасида деярли уч юз марта намойиш қилинди.

Оташин революционер Ҳ. Ҳ. Ниёзий туғилган куннинг юз йиллиги муносабати билан «Майсаранинг иши» операси қатор ижодий коллективлар репертуаридан ўрин олади. Ҳамза номидаги республика музика билим юрти эса юбилейга бағишлаб опера ариялари монтажини тайёрлашга киришди. Бу постановка ўзбек ва рус тилларида намойиш қилинади.

Акбар АЛИЕВ.

Ўн олти ёшли «маэстро»

«Музика шоҳсупасига ким чиқади» деган саволга пианиночилар республика конкурси жавоб берди. Конкурс бу кўрик ғолибининг номини — Успенский номидаги музика мактаб-интернатининг ўн олти ёшли тарбияланувчиси Станислав Юденични аниқлади. Ёдингизга солсамиз, Тошкентда 1960 йил ўтказилган ана шундай мусобақанинг биринчи ғолиби ҳозир жаҳонга машҳур пианиночи, РСФСР Халқ артисти Рудольф Керер бўлган эди.

— Юденич — конкурснинг энг ёрқин кашфиёти бўлди. Бу шубҳасиз оддий истеъдод эмас, уни халқаро кўрикларга тайёрлаш зарур, — «ёш маэстро» тўғрисида жюри раиси, Ленинград консерваторияси профессори Е. А. Мурина ана шундай деди.

Токиода бўладиган халқаро конкурсга тайёргарлик тўғрисида гапиришга ҳали эрта. Бутуниттифоқ пианиночилар кўригида Ўзбекистондан ким вакил бўлиши масаласи ҳал қилинди, унда Станислав Юденич қатнашади.

Ўқитувчи Н. Васинкина шогирди, ёш музикачи учта турда, фақат ўз ўқув юрти шарафини муносиб ҳимоя қилиб қолмай, оилавий анъанани ҳам муносиб давом эттирди: унинг онаси Марина Султонова ҳозир «Ўзбекистон солистлари» ансамблининг етакчи ижрочиси, пианиночилар дастлабки конкурсларидан бирининг лауреати бўлган эди. Отаси симфоник оркестрнинг скрипкачиси. Станислав программадаги асарларни барча босқичларда бенуқсон бажарди. Ўн олти ёшли пианиночининг репертуари мураккаб эди, унга Бах, Бетховен, Шопен, Лист, Скрябин, Рахманинов асарлари киритилганди. У якуниловчи турда Чайковскийнинг оркестр билан фортепиано учун ёзилган биринчи концертини ижро этди, бу унга муносиб ғалаба келтирди. Республика музика жамоатчилиги Станиславни юқори ижрочилик ва артистлик маҳорати учун соврини билан тақдирлади.

Иккинчи ўринни консерватория студенти Заҳро Каримова (профессор О. Юсупова синфи) билан Успенский номидаги мактаб-интернатнинг тарбияланувчиси Улуғбек Полвонов (ўқитувчи Т. Попович синфи) баҳам кўришди. Улуғбек конкурснинг энг ёш иштирокчиси сифатида республика комсомоли Марказий Комитетининг совринини ҳам олди. Барно Ҳақназарова ва Анна Фрейдкиналар ҳам лауреатлар сафидан жой олдилар.

Нукус музика билим юрти ўқувчиси Ильмира Муҳамедова «чет жой»нинг ягона қатнашчисидир. Шуниси қувончлики, у республика композиторлари асарларини маҳорат билан ижро этгани учун Ўзбекистон композиторлар союзининг совринига сазовор бўлди.

— Конкурсда кашф этилган талантларга фақат ғалаба кунларидагина эътибор бериш билан чекланиб қолмаслик керак, — деб таъкидлади консерватория ректори О. Юсупова ЎзТАГ мухбирига. — Уларга ҳамиша ғамхўрлик қилиш лозим. Талантли болалар учун ҳукумат стипендияси жорий этилса, уларнинг ишлаши учун яхши шароит яратилса ёмон бўлмас эди. Ахир улар бизнинг келажагимиз, бизнинг умидларимиз.

Маданият янгиликлари

ЧИНГИЗ АЙТМАТОВ ҚАҲРАМОНЛАРИ ЭКРАНДА

Тожик режиссёри Бақо Содиқов Чингиз Айтматовнинг «Асрга татигулик кун» асари асосида суратга олган ««Қуюн» бадиий фильмини томошабинлар ҳукмига ҳавола қилди. Тошкент кино уйида мазкур фильмнинг премьераси бўлди. Фильмда қандайдир ноаниқ мақсад йўлида олға интилаётган кичик қабила тарихи ҳақидаги фалсафий афсона жонланади, — деб хабар беради ЎзТАГ мухбири.

Тошкент театр ва рассомлик санъати институтини тугатган Бақо Содиқов йигирма йилдан кўпроқ вақтдан бери кинематография соҳасида ишламоқда. У яратган «Адонис — 14» ҳужжатли фильми ғарбий Берлинда халқаро кинофестивалда катта совринга сазовор бўлган. Мазкур фильм 9 йил давомида пештахтада чанг босиб ётди. 1986 йилдагина СССР кинематографиячилар союзининг можаро комиссияси аралашганидан сўнг экранга чиқди.

Ўз ижодида турли киножанрларда асарлар яратган. Тожикистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби Б. Содиқов ҳужжатли ҳамда бадиий лентaлар яратиб муваффақият қозонмоқда. Ҳозир у телевидениеда ишлайди. Режиссер «Қиш туманлари», «Мавлуда», «Довон» фильмларида она замин табиатини куйлайди, томошабин кўз ўнгида тожик халқи тарихи ва маданиятини юксак қадрлайдиган санъаткор сифатида намоён бўлади.

Фильм намойиш этилиши олдидан Б. Содиқов билан бирга картинани яратган бошқа ижодкорлар — оператор Р. Иброҳимов, бош ролларни ижро этган артистлар ҳам сўзга чиқишди ва томошабинларнинг саволларига жавоб қайтаришди.

ШАҲРИСТОН ТИЛГА КИРДИ

Ховос темир йўл станцияси яқинидаги қадимий шаҳристон харобалари Ўзбекистон ССР Фанлар академияси археология институти Сирдарё отрядининг тадқиқотлар объектига айланди.

Мазкур ёдгорлик ўттизинчи йиллардаёқ олимлар эътиборини ўзига тортган эди. Кейинчалик эса уни мутлақо унутиб юборишди. Мана, орадан неча ўн йиллар ўтгач, Шаҳристон қазилиб, дастлабки кашфиётлар қилинди. Археологларнинг фикрига қараганда, аҳоли «Эски Ховос» деб атайдиган худди шу ерда қадимий дашт цивилизациясининг маркази жойлашган эди. Марказ Сўғддан Фарғонага ва Чоч шаҳрига борадиган гавжум карвон йўлига жойлашган бўлиб, ўша даврнинг иқтисодий ва маданий алоқаларида катта аҳамиятга эга бўлган, — деб хабар беради ЎзТАГ мухбири.

Отряд бошлиғи А. Грицинанинг ҳисоблашича, қадимий Шаҳристон катта илмий қимматга эга. Қазилмалар чоғида бу ерда Темурийлар даврида ишлатилган қозон, кўза, пиёла каби идишлар, шунингдек дон ва тангалар топилди.

КИНО УЙИДА КЎРГАЗМА

Тошкентда «Интермикро» Совет-Австрия корхонасининг филиали ташкил этилди. Унинг вазифаси — Ўзбекистонда ва Ўрта Осиёнинг бошқа Республикаларида ҳисоблаш техникаси ютуқларини жорий этишга кўмаклашишдан иборат.

Австрия томонидан «Просистем компьютер техник» фирмаси қатнашмоқда. Фирма регионни валюта ва компенсация асосида замонавий компьютер техникаси билан таъминлашни ўз зиммасига олади.

Филиал директори А. Ҳайдаровнинг хабар беришича, «Интермикро» фирмаси таклиф этаётган техника намуналари билан «Компьютер—89» комерция кўргазмасида танишиш мумкин. Виставка 28 февраль куни Тошкентда, кино уйида соат 15 да очилади ва 3 мартгача ишлайди. Экспозиция министрликлар, идоралар, корхоналар ва ташкилотлар, ҳисоблаш марказларининг раҳбарлари учун, ҳисоблаш техникаси соҳасидаги мутахассислар учун мўлжалланган. Кўргазмадан мақсад микропроцессор қурилмалар, оператив полиграфия воситалари, лойиҳа ва конструкторлик ишларини автоматлаштириш системалари, программавий маҳсулот етказиб бериш тўғрисида савдо битимлари тузишдан иборат,—деб хабар беради. ЎзТАГ мухбири.

Редактор ўринбосари
С. Б. ЁҚУБОВ.

Байрам дастурхони учун

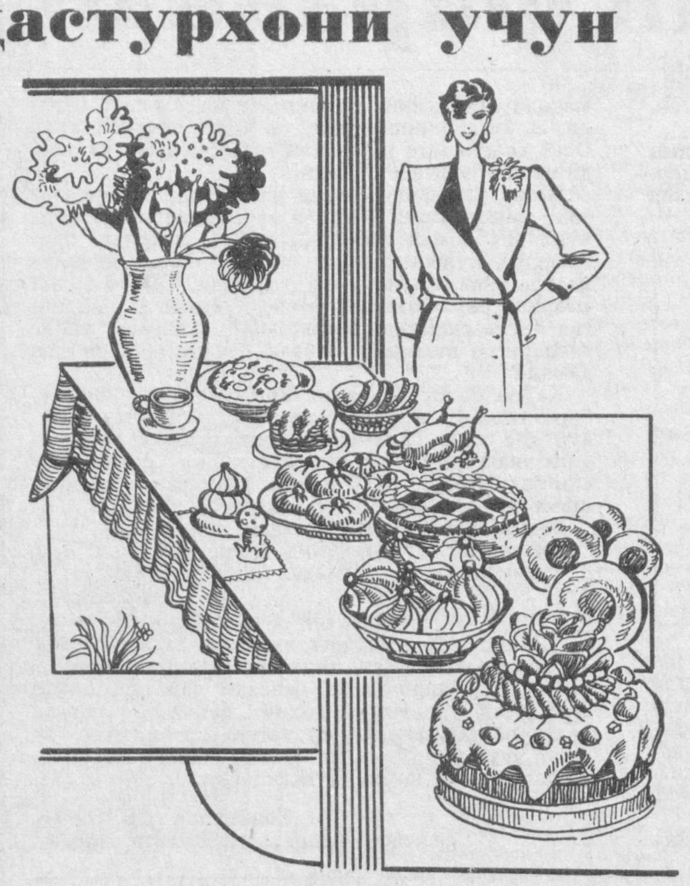

ТАОМЛАРНИ ЮҚОРИ МАЛАКАЛИ ПАЗАНДАЛАР ТАЙЁРЛАБ БЕРИШАДИ!

Киров район ошхоналар трестининг «ПАРҲЕЗ ТАОМЛАР» ОШХОНАСИ

ижара пудратига ўтганлиги муносабати билан барча турдаги буюртма тортларини ясаб бериш, зиёфатлар учун гўшт, балиқ, паррандалардан ва бошқа маҳсулотлардан пазандалик неъматларини тайёрлаб бериш учун махсус

БУЮРТМАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛМОҚДА

Буюртмаларни юқори малакали қандолатчилар ва пазандалар тайёрлаб беришади. «ПАРҲЕЗ ТАОМЛАР» ошхонаси шунингдек, уй шароитида пархез таомларни тайёрлаш технологиясига доир, байрам ва зиёфат дастурхонларини безатишга доир пулли маслаҳатлар беради.

«ПАРҲЕЗ ТАОМЛАР» **ошхонасининг адреси:** Киров кўчаси, 21. Телефон: 33-47-01. Буюртмалар ҳар куни соат 8.00 дан 20.00 гача қабул қилинади.

КИРОВ РАЙОН ОШХОНАЛАР ТРЕСТИ.

Эътибор-қўш қувонч бағишлайди

Ҳадемай биз эркакларимиз байрамини нишонлаймиз. Юқорида айтилган гап уларга ҳам тўла тааллуқлидир.

Уларга совға танлашга қийналаётган бўлсангиз, маслаҳатимизга қулоқ солинг.

«ТАШГАЛАНТЕРЕЙТОРГ» МАГАЗИНЛАРИГА МАРҲАМАТ ҚИЛИНГ.

Шу кунларда ана шу магазинларда эркакларга мўлжалланган товарларнинг — СИДИРҒА ва БОСМА ГУЛЛИ ГАЛСТУКЛАРНИНГ, СПОРТ КОСТЮМЛАРИ ВА СУМКАЛАРИНИНГ, бошқа кўпгина товарларнинг савдоси айни авжида.

МАГАЗИНЛАРНИНГ АДРЕСИ:

43-магазин — Оқтепа майдони;

10-магазин — Красновосточная кўчаси, ТошГРЭС микрорайони;

64-магазин — Олой бозори;

67-магазин — М. Горький кўчаси;

63-магазин — Чилонзор, Б—13;

26-магазин — Марказ—5, Ленин кўчаси, 66-уй;

61-магазин — Бобир кўчаси;

1-магазин — Қуйлиқ массиви, 6, 19-уй;

46-магазин — Боткин кўчаси, 5.

«ТАШГАЛАНТЕРЕЙТОРГ»

Эркакларга кўйлак танлаймиз

Байрам ёки туғилган кун муносабати билан эркакларга кўйлак сотиб олаётганда ёқаси ўткир бурчакли ёки доира шаклидаги модали кўйлакларга эътибор беринг. Доира шаклидаги ёқа кўйлак билан бир рангда ёки бошқа рангда бўлиши мумкин. Улар енгил газламалардан тўкис қилиб тикилган.

МОДАЛИ ФАСОНДАГИ. ҲАР ХИЛ РАЗМЕРДАГИ АНА ШУНДАЙ КЎЙЛАКЛАРНИ «ТАШТЕКСТИЛЬШВЕЙТОРГ» МАГАЗИНЛАРИДАН ХАРИД ҚИЛИШ МУМКИН.

МАГАЗИНЛАРНИНГ АДРЕСИ:

1-магазин — Шота Руставели кўчаси, 13;

7-магазин — Олмазор, 169 «а»;

28-магазин — Госпиталь бозори;

34-«Тоҳир ва Зуҳра» магазини — Муқимий кўчаси, 1;

36-магазин — Новомосковская кўчаси, 17-уй;

38-магазин — Фарҳод ярмаркаси;

43-магазин — Марказ—5, Ленин кўчаси, 67-уй;

54-магазин — Луначарский маркази.

Ушбу магазинлар маҳсулотни бевосита ишлаб чиқарувчи корхоналардан — НАМАНГАН ВА ҚЎҚОН ТИКУВЧИЛИК ФАБРИКАЛАРИДАН ОЛИШАДИ.

Қуйидаги магазинларда ҳам сизга турли ассортиментдаги кўйлакларни тавсия этишади:

6-магазин — Марказ—14, Ўзбекистон ССР 50 йиллиги проспекти, 25-уй;

12-магазин — М. Горький кўчаси, 54-уй.

23-магазин — Қорақамиш, савдо расталари;

30-магазин — Авиасозлар шаҳарчаси, 1-уй;

40-магазин — Фарҳод ярмаркаси;

53-магазин — Қорақамиш 1/2, 7- уй.

«ТАШТЕКСТИЛЬШВЕЙТОРГ» (78-72-42).

«СОЮЗРЕКЛАМА» БУТУНИТТИФОҚ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИНИНГ

ЎЗБЕКИСТОН РЕКЛАМА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ КОРХОНАСИ

Тошкент трамвай-троллейбус ишлаб чиқариш бошқармасининг

ЎҚУВ КОМБИНАТИ

Қабул эълон қилади

Трамвай ҳайдовчилар учун ўқиш муддати — 5 ой, ўқишга кирувчиларнинг ёши 20 дан кам бўлмаслиги шарт, троллейбус ҳайдовчилар учун ўқиш муддати — 6 ой, ўқишга кирувчиларнинг ёши 21 дан кам бўлмаслиги шарт.

Ойига 70 сўм стипендия тўланади.

Курсларга қабул қилинганлар трамвай ва троллейбусларда бепул юриш ҳуқуқидан фойдаланадилар.

Ёлғиз кишиларга ётоқхонадан жой берилади.

Қуйидаги адресларга мурожаат қилинсин:

— 1-трамвай депоси — Гайдар кўчаси, 50 уй.

— 2-трамвай депоси — Ғ. Ғулом кўчаси, 57-уй.

— «Красновосточное» депоси — Красновосточная кўчаси, 3 «а» уй.

— 1-троллейбус депоси — Т. Шевченко кўчаси, 28-уй.

— 2-троллейбус депоси — Пионер кўчаси, 4-уй.

— Тошкент трамвай-троллейбус ишлаб чиқариш бошқармасининг ўқув комбинати — Новий путь кўчаси, 180 «а» уй.

Машғулотлар — группаларнинг комплектлашувига қараб бошланади.

Одамлару-одамлар, боғда битган бодомлар!

Эшитмадим деманглар!

ЎЗБЕКИСТОН КОМСОМОЛИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЁШЛАР УЙИ

КЎҲНА ВА НАВҚИРОН ТОШКЕНТ ШАҲРИДА БИРИНЧИ МАРОТАБА БАДИИЙ СЎЗ УСТАЛАРИ ВА ҚИЗИҚЧИЛАРИНИНГ

1-анъанавий конкурсини ўтказади

Ғолибларни чет эл бўйлаб саёҳат ва қимматбаҳо совғалар кутади.

Конкурсда 16 ёшдан 35 ёшгача бўлган бадиий сўз усталари ва қизиқчилари қатнашишлари мумкин.

АРИЗАЛАР 20 МАРТГА ҚАДАР ҚУЙИДАГИ АДРЕСДА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ: Тошкент шаҳри, Пахтакор кўчаси, 5-уй, Ёшлар уйи (Санъат саройи қаршисида), 205-хона.

Справкалар учун телефонлар: 41-45-20, 41-22-52.

Ўзбекистон ССР Халқ таълими министрлиги

41-ЎРТА ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ «БС» КАТЕГОРИЯСИ БЎЙИЧА ШОФЁРЛИК КУРСЛАРИГА

Қабул эълон қилади

БИЛИМ ЮРТИГА 30 ЁШГАЧА БЎЛГАН СОВЕТ АРМИЯСИ ХИЗМАТИНИ ЎТАГАН ЙИГИТЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Ўқиш муддати — беш ярим ой.

Ўқишга қабул қилинганларга 30 сўм миқдорида стипендия берилади.

Ўқиш вақти меҳнат стажига киритилади.

Билим юрти битирувчилари ўз базасига эга бўлган корхоналарга ишга жойлаштирилади.

МАШҒУЛОТЛАР ГРУППА ЙИҒИЛГАНДАН СЎНГ БОШЛАНАДИ.

Билим юртига кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширишлари керак: директор номига ариза, паспорт, ҳарбий билет, маълумоти ҳақидаги ҳужжат, соғлиги ҳақида справка, катталиги 3, 5х4, 5 см. бўлган 4 дона фотосурат.

Адрес: 700128, Тошкент шаҳри, Октябрь райони, Хуршид кўчаси, 83-уй (44, 48, 97-автобуслар; 10-троллейбус; 10, 23, 27-трамвайларнинг «Лабзак»; 10, 56, 85, 88-автобусларининг «Ц—6 бекати).

«ТАШГОРСТРОЙ» территориал-қурилиш бирлашмасининг

ЎҚУВ-КУРС КОМБИНАТИ

ЙИГИТ ВА ҚИЗЛАРНИ

ғишт терувчилар тайёрлаш бўйича

ҚИСҚА МУДДАТЛИ КУРСЛАРГА

ТАКЛИФ ЭТАДИ

Бошқа шаҳардан келган, оиласи бўлмаган кишилар ётоқхона билан, Тошкент шаҳрида доимий прописка билан таъминланади.

«ТАШГОРСТРОЙ» ташкилотларида ғишт терувчи бўлиб ишласангиз икки йил мобайнида оилали кишилар яшайдиган ётоқхонадан турар жой майдони билан таъминланасиз.

Қуйидаги адресга мурожаат қилинсин: Тошкент шаҳри, 96-алоқа бўлими, Ғ. Ғулом кўчаси, 6-уй (4, 9, 11-трамвайлар; 29, 34, 43, 70, 77-автобусларнинг «Оқтепа» майдони» бекати).

Телефонлар: 78-05-15, 78-05-17.

МАКУЛАТУРА ТОПШИРУВЧИ ГРАЖДАНЛАР ДИҚҚАТИГА!

А. ТОЛСТОЙнинг «ОЛТИН КАЛИТЧА ЁКИ БУРАТИНОНИНГ САРГУЗАШТЛАРИ» китобига олинган абонементлар учун китоблар

1989 ЙИЛНИНГ БИРИНЧИ ЯРМИДА НАШР ЭТИЛАДИ ВА КИТОБ САВДОСИ ТАРМОҚЛАРИГА ЧИҚАРИЛАДИ.

ТОШКЕНТ ШАҲАР ИШЛАБ ЧИҚАРИШ-ТАЙЁРЛОВ КОРХОНАСИ.

Тошкент Совет савдоси техникуми томонидан **Ҳолиқов Улпат Омонжонович** номига берилган 300775 номерли Я-I серияли йўқолган

ДИПЛОМ

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Театр

НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 21/II да **Зебуннисо.**

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 22/II да **Ҳазрати аёл.**

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 22/II да **Рожа**

Кино

20 ФЕВРАЛДА
БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

Санъат саройи — «ЯЛҚОВ» (катта зал, 18.30, 20.40). «КИНГ-КОНГ ТИРИК» (кичик зал, 17, 19.30).

Чайка — «ТЎРТ ОҒАЙНИ» (21.00); «АВФ ЭТИШГА БЕРИЛГАН ИЗОҲ» (18.30).

Ватан — «КИНГ-КОНГ ТИРИК» (18.30, 20.45).

Тошкент Советининг 50 йиллиги— «ЖИНОЯТЧИЛАР УЮШМАСИ» (18, 20, 21.30).

Қозоғистон — «МЕНИНГ ИСМИМ АРЛЕКИНО» (17, 19, 20.00).

Восток — «КИНГ-КОНГ ТИРИК» (18.30, 20.40).

ВЛКСМ 30 йиллиги — «ЁШ ЙИГИТЛАР ШАҲАРДА» (жуфт соатларда).

Лисунов номли — «ҚИММАТГА ТУШГАН ҲАЛОВАТ» (17, 21.00).

Нукус — «ҚОНУНДАГИ ЎҒРИЛАР» (17, 19, 21.00).

Дружба — «КИНГ-КОНГ ТИРИК» (17, 18, 20, 20.30).

21 ФЕВРАЛДА
БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

Санъат саройи — «ЯЛҚОВ» (катта зал, 11, 13.30, 16, 18.30, 20.40).

«КИНГ-КОНГ ТИРИК» (кичик зал, 12, 14.30, 17, 19.30).

Чайка — «ТЎРТ ОҒАЙНИ» (11, 16, 21.00); «АВФ ЭТИШГА БЕРИЛГАН ИЗОҲ» (13.30, 18.30).

Ватан — «КИНГ-КОНГ ТИРИК» (11, 13.30, 16, 18.30, 20.45).

Тошкент Советининг 50 йиллиги—«ЖИНОЯТЧИЛАР УЮШМАСИ» (12, 14, 16, 18, 20, 21.30).

Қозоғистон — «МЕНИНГ ИСМИМ АРЛЕКИНО» (11, 12, 13.30, 14.30 16, 17, 19, 20.00).

Восток — «КИНГ-КОНГ ТИРИК» (11, 13.30, 16, 18.30, 20.40)

ВЛКСМ 30 йиллиги — «ЁШ ЙИГИТЛАР ШАҲАРДА» (жуфт соатларда).

Лисунов номли — «ҚИММАТГА ТУШГАН ҲАЛОВАТ» (11, 13, 15, 17, 21.00).

Нукус — «ҚОНУНДАГИ ЎҒРИЛАР» (11, 13, 15, 17, 19, 21.00).

Дружба — «КИНГ-КОНГ ТИРИК». (11, 12, 14, 15, 17, 18, 20, 20.30).

АВТОМАТ ЖАВОБ БЕРУВЧИ ТЕЛЕФОНЛАР:

Искра — 39-14-59

М. Шайхзода номли — 42-39-74

С. Раҳимов номли — 48-46-71.

Ўзбекистон ССР 25 йиллиги — 53-65-87

Лисунов номли — 96-34-02

Тинчлик — 58-36-06

Қайси совға яхшироқ?

Албатта, манзур бўладиганида!

Шунинг учун ҳам совға олдидан пухта ўйланиб, ёру-дўстлар ва қариндошуруғларнинг қизиқиши ва диди ҳисобга олиниб харид қилинади.

Мана эркакларнинг байрами яқинлашиб қолди. Уларга нима совға қилиш керак? Келинг, совға танлагани Марказий универсал магазинига ташриф буюрайлик.

Албатта, ҳар бир эркак байрам куни ўзи яхши кўрган, яхшилаб дазмолланган кўйлагини кияди. Агар кўйлак янги бўлса нур устига аъло нур. Уни сиз совға қилишингиз мумкин. Унга қўшиб галстук харид қилишни унутманг. Чунки галстуккина унга тантанавор руҳ бағишлайди.

Марказий универсал магазинда эркакларнинг спорт ва классик услубда тикилган турли фасондаги кўйлаклари бор. Сидирға, йўл-йўл, катаккатак газламадан тикилган, погонли, қоплама чўнтакли, тик ва улама, қайтарма ёқали кўйлаклар шулар жумласидандир. Улар Қўқон, Наманган, Қарши, Боку, Тирасполь фабрикаларида ип-газламадан, шойи ва жун газламалардан тикилган.

Энди галстук танласа бўлади. Айтмоқчи, ҳозир қандай галстуклар модада? Ҳозир, эни 7—8 сантиметр, сидирға ёки турфа ранг йўлйўл классик услубдаги галстуклар модада. Энли учига яқин ерда ёрқин бўёғи бўлган галстуклар чиройли кўринади. Байрамга ҳар хил геометрик шакллар туширилган, майда босма гулли галстукни харид қилса ҳам бўлади. Марказий универсал магазинида ҳам сидирға, ҳам йўл-йўл, ҳам босма гулли галстуклар бор.

Чиройли илматугма ҳам эркаклар либосига ярашиб туради. Аммо кўпчилик эркаклар илматугма тақишни хуш кўришмайди. Илматугма харид қилаётганда буни ҳисобга олишни унутманг.

Агар атир танласангиз, ишонаверинг, адашмайсиз. Харьков, Москва, Николаев упа-элик фабрикаларида ишлаб чиқарилган «Эффект», «Гусар», «Лавандовий», «Тарас» атирлари уларга албатта манзур бўлади. Соқол олгандан сўнг пуркаладиган терини юмшатувчи хушбўй сувларга ҳам эътибор беришни маслаҳат берамиз. Улар атир ёки духи каби турғун хушбўй ҳидга эга. «Блюз», «Россия гуллари», «Бенефес», «Юбилей» сувлари шулар жумласидандир.

Марказий универсал магазинида байрам муносабати билан совғалар термалари ҳам тайёрлаб қўйилган. Совғалар термасини ўзингиз ташкил этишингиз ҳам мумкин. Бунинг учун сизнинг ихтиёрингизга сопол, биллур, шиша ва чинни буюмлар, ошхона термалари, эсдалик совғалари, атторлик ва тўқимачилик товарлари, электр устаралар ва соатлар бор.

ЦУМ.

Бу кун эркаклар байрами

ШУ САБАБЛИ «ТОШКЕНТ» ЧАКАНА САВДО ФИРМАСИНИНГ МАГАЗИНЛАРИДА БАЙРАМОЛДИ САВДОСИ АВЖИДА. ҲАММА УЛАРГА СОВҒА ХАРИД ҚИЛМОҚДА.

Турли - туман электр устаралар, муаттар атирлар, совғалар ва галстуклар шулар жумласидандир... Уларни санаб адоғига етолмайсиз. Сизларни ҳам магазинларимизга таклиф қиламиз, кўнглингизга маъқул бўлган буюмларни харид қилинг. Албатта ҳамма ҳамёнига ва дидига қараб совға сотиб олади. Аммо бу борада малакали сотувчиларнинг маслаҳати ҳам ёрдам бериши мумкин. Улар маслаҳат беришга, совға термаларини ташкил этиб, уларни яхшилаб ўраб беришга тайёр. Шу ернинг ўзидан сиз тайёр совға термаларини ҳам харид қилишингиз мумкин.

«СОВҒАЛАР» МАГАЗИНЛАРИНИНГ АДРЕСИ:

8-магазин — Олмазор массиви, 6—7, метронинг «Халқлар дўстлиги» станцияси;

12-магазин — Чилонзор, 5-квартал, 5-уй, метронинг «Ҳамза» станцияси;

16-магазин — Луначарский шоссеси, 123, метронинг «М. Горький» станцияси;

17-магазин — Юнусобод, 19-квартал, 4—5-уй;

19-магазин — Беруний проспекти, 2 («Беруний» савдо комплекси).

«Тошкент» чакана савдо фирмаси (24-25-96).

БАҲОРГИ МОДАЛИ, ҚУЛАЙ ВА ЕНГИЛ ПОЙАБЗАЛЛАРНИ СИЗ САВДО-КЎРГАЗМАСИДАН ХАРИД ҚИЛИШИНГИЗ МУМКИН.

САВДО-КЎРГАЗМА
21-24 ФЕВРАЛЬ КУНЛАРИ
«ТАШОБУВЬТОРГ»НИНГ
3-МАГАЗИНИДА ЎТАДИ.

АССОРТИМЕНТДА ЕНГИЛ ЭТИК ВА ТУФЛИЛАР, ДАСТАКСИЗ ПОЙАБЗАЛЛАР, УЙ ИЧИДА КИЙИЛАДИГАН ТУФЛИЛАР БЎЛАДИ.

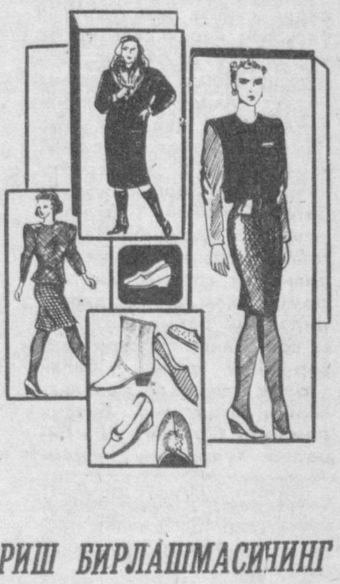

Магазин адреси: Лисунов кўчаси, 1 «а», 62-уй.

Иш вақти: соат 10 дан 19.00 гача, танаффус соат 14 дан 15.00 гача, дам олиш куни — якшанба.

Транспорт: 72-«э», 48, 154-автобусларнинг «Қадишев» бекати.

«ТАШОБУВЬТОРГ»

«СОЮЗРЕКЛАМА» БУТУНИТТИФОҚ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИНИНГ

ЎЗБЕКИСТОН РЕКЛАМА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ КОРХОНАСИ

Тошкент шаҳар, Чилонзор районидаги 232-ўрта мактаб томонидан **Қосимов Суҳбатилла Асатович** номига берилган 737186 номерли йўқолган

ЎРТА МАЪЛУМОТ ТЎҒРИСИДАГИ АТТЕСТАТ
БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Тошкент шаҳар Собир Раҳимов районидаги 12-ўрта (собиқ 261) мактаб томонидан **Исломова Мавлуда Усмоновна** номига берилган 727163 номерли йўқолган

ЎРТА МАЪЛУМОТ ТЎҒРИСИДАГИ АТТЕСТАТ
БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Тошкент социал-таъминот техникуми томонидан **Юлдашев Фахриддин Хиббимович** номига берилган МТ-939135 номерли йўқолган

ДИПЛОМ
БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Реклама ва эълонлар

ТОШКЕНТ оқшоми

Ўзбек ва рус тилларида мустақил равишда нашр этилади.

«Тошкент оқшоми»

(«Вечерний Ташкент») — орган Ташкентского горкома Компартии Узбекистана и городского Совета народных депутатов.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри.

РЕДАКЦИЯ АДРЕСИ: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Телефонлар: қабулхона — 32-53-76; бўлимлар: партия турмуши ва совет қурилиши — 32-57-84; экономика ва шаҳар хўжалиги — 32-54-19; социал проблемалар — 32-53-10; хатлар ва оммавий ишлар — 33-29-70; жамоатчилик редакцияси — 33-99-42, 32-53-66, 32.54.15; «Ташкентская неделя» рекламалар иловаси — 32-56-84; эълонлар — 33-81-42.

Якшанбадан ташқари, ҳар куни чиқади. Тиражи — 121670

Р — 11588.

Ички саҳифаларга 17.00 да қўл қўйилган. (График бўйича 17.00 да қўл қўйилиши лозим). Б. — 2017. Индекс 64690.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10